

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra práva životního prostředí

**Energetické právo a ochrana životního
prostředí**

Diplomová práce

Miroslav Kutílek

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Praha, leden 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem v ní vyznačil všechny prameny, z nichž jsem čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 11.1.2010

Miroslav Kutílek

Poděkování

Děkuji panu prof. JUDr. Milanu Damohorskému DrSc., vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování. Zároveň děkuji za poskytnuté rady a praktické zkušenosti panu Ing. Petrovi Holatovi.

V Praze 11.1.2010

Miroslav Kutílek

Obsah:

ÚVOD	- 1 -
1. ENERGETICKÉ ZDROJE, JEJICH UŽITÍ A VLIV NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	- 3 -
1.1 SLUNEČNÍ ENERGIE	- 3 -
1.2 FOSILNÍ PALIVA.....	- 3 -
1.3 JADERNÁ ENERGIE	- 4 -
1.4 OBNOVITELNÉ ZDROJE ENERGIE.....	- 5 -
1.4.1 Vodní energie	- 6 -
1.4.2 Větrná energie.....	- 7 -
1.4.3 Sluneční energie.....	- 8 -
1.4.4 Geotermální energie.....	- 9 -
1.4.5 Energie biomasy.....	- 10 -
2. PRÁVNÍ ÚPRAVA ENERGETIKY	- 11 -
2.1 OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V MEZINÁRODNÍM PRÁVU	- 11 -
2.2. PODPORA ENERGETIKY V EVROPSKÉ UNII	- 12 -
2.2.1 Vývoj a podpora energetické politiky v EU	- 12 -
2.2.2 Další programy podpory energetiky v EU.....	- 16 -
2.2.3 Legislativa EU.....	- 17 -
2.2.4 Podpora obnovitelných zdrojů energie v EU	- 19 -
2.2.5 Základní schémata podpory v EU	- 22 -
2.3 ÚPRAVA ENERGETIKY V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU	- 24 -
2.3.1 Vývoj a přehled české právní úpravy energetiky.....	- 24 -
2.3.2 Předmět a cíle úpravy Zákona na podporu výroby elektřiny z OZE.....	- 25 -
2.3.3 Systémy podpor OZE v České republice.....	- 25 -
2.3.4 Prováděcí předpisy k Zákonu	- 28 -
2.3.5 Státní energetická koncepce	- 32 -
3. PODMÍNKY PRO VYUŽITÍ VODNÍ A VĚTRNÉ ENERGIE V ČESKÉ REPUBLICE ...-	34 -
3.1 ENERGIE VODY	- 34 -
3.1.1 Podmínky pro hydroenergetiku v České republice	- 34 -
3.1.2 Správa vodních toků v České republice.....	- 34 -
3.1.3 Využitý potenciál a podmínky pro další využití jednotlivých povodí	- 35 -
3.1.4 Výstavba a provoz malé vodní elektrárny a její vliv na životní prostředí.....	- 36 -
3.1.5 Postup při zřizování malé vodní elektrárny.....	- 38 -
3.2 ENERGIE VZDUCHU	- 41 -
3.2.1 Větrná energetika na území České republiky	- 41 -
3.2.2 Podmínky pro větrnou energetiku v ČR.....	- 42 -
3.2.3 Vliv větrných elektráren na životní prostředí	- 43 -
3.2.4 Výstavba větrných elektráren v ČR	- 47 -
3.3 PŘEKÁŽKY VE SPRÁVNÍM ŘÍZENÍ A NÁSTIN JEJICH ŘEŠENÍ.....	- 51 -
4. PODPORA OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ V ZAHRANIČÍ.....	- 56 -
4.1 VYUŽÍVÁNÍ OZE v USA.....	- 56 -
4.2 VYUŽÍVÁNÍ OZE v NĚMECKU A RAKOUSKU.....	- 57 -
ZÁVĚR	- 59 -
SUMMARY	- 65 -
SEZNAM ZKRATEK	- 67 -
POUŽITÁ LITERATURA.....	- 68 -

Úvod

Problematika energetických zdrojů patří bezesporu k jedním nejaktuálnějších a nejzávažnějších témat dnešní doby. Energie, která v drtivé většině pochází od Slunce, je podmínkou a původcem všeho života na naší planetě. Člověk způsobil při opatrování energetických zdrojů narušení rovnováhy na planetě Zemi a tento zásah může mít nedozírné následky nejen pro existenci lidstva.

Energetické zdroje můžeme dělit na obnovitelné a neobnovitelné. Využití neobnovitelných zdrojů, zejména fosilních paliv, šlo od průmyslové revoluce strmě vzhůru a spolu s ekonomickým a technologickým pokrokem šly ruku v ruce i negativní vlivy, spojené s intenzivním užíváním zejména fosilních paliv a jejich získáváním. V důsledku zvyšování lidské populace roste i těžba a spalování fosilních paliv a v dnešní době lidstvo čerpá zásoby na úkor budoucích generací.

Vedle možnosti vyčerpání zásob neobnovitelných energetických zdrojů jsou však zde další mnohem závažnější důsledky. Spalování a těžba fosilních paliv negativně ovlivňuje atmosféru Země a to sebou přináší následky v podobě zvyšování intenzity skleníkového efektu a globální oteplování. Je třeba omezit tyto následky, aby mohla být zajištěna udržitelnost života na Zemi. „*Udržitelnost života spočívá v tom, že každý druh živočišný, rostlinný i minerální vrací síti života v jiné formě tolik, kolik si z něho bere*“¹ Toto pojetí by se dalo ztotožnit s pojmem *trvale udržitelný rozvoj*, což je jeden ze základních pojmů českého práva životního prostředí, kdy trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným a budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystému.²

V době, kdy si lidská populace začíná uvědomovat nejen omezenost některých zdrojů energie, ale i negativní vliv těchto zdrojů na životní prostředí, dochází k tomu, že

---

¹ Kadrhoža, J.,: Energie a Globální oteplování, Brno, 2006, str. 11

² Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

původní neobnovitelné zdroje, zejména fosilní paliva, jsou nahrazovány jinými alternativami.

Cílem této práce je přehled vývoje a současného stavu energetického práva v Evropské unii a v České republice, analýza mezinárodního práva a evropského práva a jeho vztah k životnímu prostředí, dále se práce zaměřuje na úpravu obnovitelných zdrojů energie, zejména energie získané z vodních a větrných elektráren. Součástí této práce je i přehled a komparace úpravy podpory obnovitelných zdrojů v cizích státech, zejm. v Rakousku a Německu.

Práce je psána k právnímu stavu platnému k 31. prosinci 2009.

1. Energetické zdroje, jejich užití a vliv na životní prostředí

Od počátků a v průběhu celého svého vývoje spotřebovává člověk energii, bez níž by jeho existence byla nemožná. Čím více se vyvíjel a zdokonaloval prostředky pro svůj život, tím více byl na spotřebu energie náročnější. V dávných dobách si ještě mohl vystačit se spalováním dřeva či biomasy, tyto zdroje však za posledních dvě stě let nahrazeny fosilními palivy, jadernou energií a konečně i obnovitelnými zdroji energie.

1.1 Sluneční energie

Slunce se svou hmotností $1,99 \cdot 10^{30}$ a průměrem 1 392 000 km je zdrojem veškerého života na naší planetě a představuje v nějaké formě většinu energie na Zemi.³ Tato energie vzniká jadernými přeměnami v nitru Slunce. Zdrojem sluneční energie je sluneční jádro, kde dochází k termonukleárním reakcím je uvolněná energie do zářivé zóny a ze zářivé zóny transponována do kosmického prostoru radiací.

1.2 Fosilní paliva

Důsledkem působení sluneční energie došlo ke vzniku dalšího z energetických zdrojů – fosilních paliv. Fosilní paliva představují nejrozšířenější zdroj energetiky. Na Zemi se vyskytují ve formě uhlí, ropy a zemního plynu.

Uhlí je hořlavá látka, která vznikla v období karbonu, tedy geologické epoše, která začala před 360 milióny let a skončila před 286 milióny let. Vzniklo ze starých slatin, rostoucích v bažinách. Ztrouchnivěním a uhelnatěním rostlinných látek v močálech za nedokonalého přístupu vzduchu při vlhkém a teplém podnebí pozbývaly tyto látky vodík a kyslík, vytvářely uhlík, ztrácely rostlinnou strukturu a ztmavly. Nejprve vznikla rašelina a poté hnědé uhlí a z něho černé uhlí a antracit.⁴

Během Jury, geologického období před 144 – 213 miliony let, se pod tlakem nadložních vrstev za nepřístupu vzduchu při vznikání metanu a oxidu uhličitého a účinkem

---

² www.wikipedie.org/wiki/Sluneční_energie

⁴ více o vzniku uhlí v Kadrnožka, J.,:Globální oteplování Země, Brno, 2008, str. 54-58

anaerobních bakterií a z těchto zbytků postupně vznikla kapalná ropa a zemní plyn.⁵ Právě fosilní paliva mají ze všech energetických zdrojů nejvíce neblahé důsledky na životní prostředí. Spalováním fosilních paliv se do ovzduší uvolňují skleníkové plyny – tzn. oxid uhličitý, metan, oxid dusný a chlorfluorované uhlovodíky.⁶ Skleníkové plyny zachycují odražené sluneční záření a odrážejí jej zpět na zemský povrch a způsobují tzv. skleníkový efekt. V důsledku spalování fosilních paliv dochází k tzv. antropogennímu skleníkovému efektu, kdy zvýšení oxidu uhličitého či jiných skleníkových plynů způsobuje změnu vlastností těchto plynů v atmosféře a odražené sluneční záření ohřívá zemský povrch větší měrou a tím dochází ke globálnímu oteplování. Tato teorie je předmětem diskusí mnoha klimatologů a jiných vědců.⁷ Zvýšením koncentrace oxidu siřičitého a oxidů dusíku v ovzduší vznikají kyselá deště, jejichž působením dochází k tomu, že se zvyšuje kyselost půdy a vod v řekách a jezerech. Dochází také k znečištění vod (slaných i sladkých) a k znečištění ovzduší.

1.3 Jaderná energie

Jaderná energie, využívaná k výrobě elektrické energie, vzniká a uvolňuje se z jaderných reakcí v atomovém jádře, resp. ze štěpných reakcí uranu nebo plutonia, či nově též thoria, jehož zásoby jsou v zemské kůře v trojnásobném množství než uran. Využití jaderné energie se zdá díky své efektivitě a šetrnému vlivu na životní prostředí jako nejvhodnější alternativa vůči využití fosilních paliv jako zdroje energie. Rozvoj jaderných elektráren byl zpomalen havárií v Černobylu. V poslední době však dochází k překonávání tohoto „komplexu“ a jaderná energie stojí před svou renesancí a rozmachem a jednou bude znamenat zabezpečení ekologicky přijatelné energie. Jakožto nefosilní energetika, která nepotřebuje ke svému provozu fosilní paliva a nevytváří oxid uhličitý a další produkty spalovacích procesů, ulehčuje atmosféře od příjmů množství skleníkových plynů, které by byly vyprodukovány uhelnými elektrárnami. Přes svůj šetrný vliv na životní prostředí panuje ve společnosti obava z radioaktivního záření. Ve

---

⁵ Více o vzniku ropy a zemního plynu v Kadrnožka, J., Globální oteplování Země, VUTIUM, Brno, 2008, str. 54-58

⁶ plyny zvané freony

⁷ Více o skleníkovém efektu v Kadrnožka, J., Globální oteplování Země, VUTIUM, Brno, 2008, str. 62-96

skutečnosti je však toto záření zanedbatelné v porovnání se zářením, kterému je každý obyvatel planety vystaven z přírodních zdrojů a dalších zdrojů. V průběhu celého palivového cyklu, tj. od vytěžení uranové rudy až po likvidaci jaderné elektrárny vzniká při výrobě elektrické energie jaderný odpad. Vyhořelé jaderné palivo představuje vysoce aktivní odpad, který je však ukládán a přepracováván a opětovně užíván jako palivo.

Největší nebezpečí, které hrozí při provozu jaderné elektrárny, je velká havárie. Žádné jiné technické zařízení není tak lépe propracováno z hlediska bezpečnosti jako jaderná elektrárna. Přesto však jaderná elektrárna by mohla znamenat hrozbu pro své okolí v tom smyslu, že je snadným cílem pro teroristický útok. Přes tyto obavy by však elektrická energie z jaderných elektráren měla v budoucnu spolu s elektrickou energií z obnovitelných zdrojů energie představovat hlavní podíl na celkové elektrické energii, a to již pro svou šetrnost vůči životnímu prostředí.⁸

1.4 Obnovitelné zdroje energie

Do obnovitelných zdrojů energie patří vodní energie, energie větru, sluneční energie, energie mořských vln, energie přílivu a odlivu a geotermální energie. Mezi klasické využívání obnovitelných zdrojů energie je možné také zařadit využití biomasy, využití odpadů z dřevozpracujícího průmyslu a využívání hydraulického potenciálu ve velkých vodních elektrárnách. Podle § 2 zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (dále jako „zákon o podpoře využívání OZE“) se pod pojmem obnovitelné zdroje rozumí „obnovitelné nefosilní přírodní zdroje energie, jimiž jsou energie větru, energie slunečního záření, geotermální energie, energie vody, energie půdy, energie vzduchu, energie biomasy, energie skládkového plynu, energie kalového plynu a energie bioplynu.“ Pojem obnovitelné zdroje je uveden již ve směrnici č. 2001/77/ES, kde však obsahuje ještě takové obnovitelné zdroje energie pro které v České republice nejsou podmínky, a to energie přílivu a energie vln. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, od sebe odlišuje ty přírodní zdroje, které mají schopnost se

---

⁸ Více o jaderné energetice Kadrnožka, J., Globální oteplování Země, VUTIUM, Brno, 2008, str. 333-370

při postupném spotřebovávání částečně nebo úplně obnovovat a to buď samy nebo přispěním člověka – tedy obnovitelné zdroje energie, a přírodní zdroje, které spotřebováváním samy zanikají – neobnovitelný zdroj energie (nejčastěji fosilní zdroj energie – uhlí, ropa a zemní plyn). Konkrétní výčet OZE, tak jak je vymezen v zákoně o podpoře využívání OZE, je pak odvozen z druhů zařízení na výrobu energie z těchto zdrojů např.: větrné elektrárny, fotovoltaické systémy, malé vodní elektrárny aj.

1.4.1 Vodní energie

Vodní energie je klasický případ obnovitelného zdroje energie přinášejícího pozitivní vlivy na životní prostředí a na krajinu. Nejběžnějším způsobem jejího využití je přeměna energie vodního toku v energii elektrickou. V průběhu dvacátého století se vystavělo mnoho vodních děl, které nenávratně změnilo tvář krajiny a ekosystému daného místa. Ne vždy bylo zapotřebí výstavby velkého vodního díla a proto se z ohledu na životní prostředí navrácí k výstavbě malých vodních elektráren, které zaručeným výkonem a vyráběnou energií představují v souhrnu velký energetický zdroj a mohou tak ušetřit spotřebu tuhých, plyných a kapalných paliv.

Podle *IHA(International Hydropower Association)* zajišťovaly vodní elektrárny na počátku tohoto století asi 20% ze světové výroby elektřiny. V mnoha zemích hraje vodní energetika podstatnou roli. Ze 175 zemí, ze kterých je možno použít důvěryhodné údaje má 150 zemí vodní elektrárny a v 55 z nich vodní elektrárny zajišťují výrobu více než 50% elektrické energie. Ve 24 zemích zajišťují vodní elektrárny více než 90% energie a v 10 zemích prakticky veškerou elektrickou energii zajišťují vodní elektrárny.⁹

Vodní elektrárny představují čistý zdroj energie, neboť mimo jiné:

- neznečišťují ovzduší kouřem, oxidy síry a dusíku, těžkými kovy,
- nedevastují a neznečišťují krajinu,
- neznečišťují povrchové ani podzemní vody,
- jsou bezodpadové,
- jsou pro široké oblasti vysoce bezpečné,

---

⁹ <http://www.sustainablehydropower.org/site/info/aboutsustainability/roleofhydro.html>

- neničí trvale životní prostředí,
- pružným pokrýváním spotřeby a schopnosti akumulace energie zvyšují efektivnost elektrizační soustavy,
- vytvářejí nové možnosti pro revitalizaci dotčeného prostředí.

Přestože se užití malé vodní elektrárny považuje za ekologické a šetrné pro životní prostředí, je třeba dodržovat určitá pravidla, aby nedocházelo k porušování vodních toků a ekosystému v okolí malé vodní elektrárny. Vodní elektrárna funguje na principu přeměny mechanické energie na energii elektrickou, kdy dopadající voda roztáčí turbínu, která je umístěna na společné hřídeli se elektrickým generátorem. Mechanická energie proudící vody je tak přeměňována na elektrickou energii.

Při výstavbě malé vodní elektrárny a jejím následným provozem je třeba se zaměřit zejména na:

1. Kontaminaci vody ropnými produkty,
2. Ovlivnění hydrologie vodního toku,
3. Akustické projevy provozu MVE,
4. Dopad na faunu a flóru říčního prostředí,
5. Vliv realizace stavby MVE na dotčené prostředí.¹⁰

1.4.2 Větrná energie

Využívání větrných elektráren k výrobě elektrické energie dodávané do rozvodných sítí je ve světě mladou technickou oblastí. Zájem o využití větrné energie se zvýšil v 70 letech minulého století, kdy si lidé začali uvědomovat možnost a nebezpečí ekologické krize, a to jak možnost vyčerpání neobnovitelných zdrojů, tak i škodlivé účinky skleníkových plynů a začalo hledat jiné cesty a zdroje energie. Dalším impulsem pro rozvoj větrné energetiky bylo embargo zemí OPEC na vývoz ropy do průmyslově vyspělých zemí roku 1973.

---

¹⁰ Skupina ČEZ, Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 57

Větrná energie je obnovitelným energetickým zdrojem s velmi malou energetickou hustotou a získatelný výkon je závislý na třetí mocnině rychlosti větru.¹¹ Proto je využití energie větru vhodné pouze v lokalitách s ustálenou a dosti velkou rychlostí větru. Přes všechny výhody obnovitelných zdrojů energie, žádné získávání energie není zcela bez záporných ekologických vlivů. Výroba elektrické energie větrnými elektrárnami však v porovnání se získáváním energie pomocí spalování fosilních paliv zanechává minimální škodlivé vlivy na životní prostředí. Neprodukují do atmosféry plynné či tuhé emise včetně CO₂ nebo jiných skleníkových plynů. Není nutné ukládat použité palivo nebo popílek, nevyžadují pro svůj provoz vodu tudíž jí také neznečišťují a neprodukují odpadní teplo.

Vliv na životní prostředí mají větrné elektrárny v těchto oblastech:

1. Výstavba větrných elektráren ve vztahu ke krajině,
2. Hluk emitovaný větrnými elektrárnami,
3. Větrné elektrárny a avifauna,
4. Větrné elektrárny a šíření radiového a televizního signálu,
5. Větrné elektrárny a krajinný ráz,
6. Větrné elektrárny a produkce škodlivin

1.4.3 Sluneční energie

Získávání elektrické energie přímo ze slunečního záření je ekologicky nejšetrnějším způsobem její výroby. Účinnost přeměny slunečního záření na elektřinu umožňuje získat se současnými solárními systémy z jednoho metru aktivní plochy až 110 kWh elektrické energie za rok. Šetrnost tohoto zdroje je však vykoupena její počáteční ekonomickou náročností, stejně tak náročností podmínek potřebných k tomu, aby získávání elektrické energie bylo skutečně efektivní. Rozsah využití sluneční energie závisí na intenzitě slunečního záření v dané oblasti. Z pohledu dnešní úrovně technologie a intenzity slunečního záření v České republice není možné činit ve srovnání např. s spalováním fosilních zdrojů závěr, že využívání sluneční energie je neekonomické. Původně byla sluneční energie využívána k odpařování vody k výrobě

---

¹¹ Kadrnožka, J.,: Energie a globální oteplování, VUTIUM, Brno, 2006, str. 112

solí. Dále je možno sluneční energii využít k vytápění skleníků, ohřívání vody, vytápění domů či jiných objektů. V poslední době se rozšířila výroba sluneční energie pomocí fotovoltaiky. Fotovoltaika využívá přímo přeměny světelné energie na elektrickou energii v polovodičovém prvku označovaném jako fotovoltaický nebo také solární článek. Tento článek je velkoplošná dioda alespoň s jedním PN přechodem. V ozářeném solárním článku jsou generovány elektricky nabitě částice (pár elektron – díra). Elektrony a díry jsou separovány vnitřním elektrickým polem PN přechodu. Rozdělení náboje má za následek napěťový rozdíl mezi předním (-) a zadním (+) kontaktem solárního článku. Vnější obvodem zapojeným mezi oba kontakty potom protéká stejnosměrný elektrický proud.

1.4.4 Geotermální energie

Geotermální energií je teplo získávané z nitra Země. Geotermální energie se zpravidla využívá buď přímo ve formě tepla nebo se používá pro výrobu elektrické energie v geotermálních elektrárnách. Významné zdroje geotermální energie jsou na Islandu, v Itálii, na Kamčatce a v Mexiku. Výroba geotermální energie má vzhledem k vysokým výkonovým parametrům značné dostupnosti (stálá dodávka energie nezávislá na klimatických podmínkách oproti sluneční a větrné energii) a nízkým emisím (oproti biomase) nejlepší výhled pro uplatnění mezi obnovitelnými zdroji energie. Původ tepelného toku je v teplotním gradientu mezi povrchem a zemským jádrem, které má vysokou teplotu. Vysoká teplota zemského jádra je způsobena teplem uvolněným při formaci Země před 4,5 miliardami let, kdy kinetická energie srážek materiálů byla přeměněna v teplo. Dále je materiál jádra a pláště kontinuálně oteplován teplem uvolňovaným z rozpadajících se radioaktivních izotopů s dlouhým poločasem rozpadu. Za geotermální energetické zdroje se považují místa s tepelnou energií, kterou je možné čerpat při přiměřených nákladech. Zdroje s nejvyšším potenciálem jsou soustředěny především na hranicích zemských desek, kde zpravidla existuje viditelná geotermální aktivita (horké prameny, výdechy kouře a páry, gejzíry apod.).¹²

---

¹² Skupina ČEZ.; Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 147

1.4.5 Energie biomasy

Obnovitelné zdroje energie neprodukují oxid uhličitý nebo jsou vůči němu neutrální. Druhý případ se týká biomasy, která sice při spálení nebo při rozkladu hnitím oxid uhličitý produkuje, avšak stejné množství je poté spotřebovááno při vytváření biomasy fotosyntézou. Zákon o podpoře využívání OZE definuje biomasu jako biologicky rozložitelnou částí odpadů a zbytků ze zemědělství, lesnictví a souvisejících průmyslových odvětví, dle zemědělské produkty cíleně pěstované pro energetické účely a také biologicky rozložitelná část průmyslového a komunálního odpadu. K nejčastěji používaným druhům biomasy patří dřevo a dřevní odpad, sláma obilovin a olejnin, bioplyn, kapalná biopaliva a energetické rostliny pěstované pro energetické účely.

Shrnutí

Většina zdrojů energie vznikla díky působení slunečního záření. V dnešní době získává lidstvo energii především ve formě spalování fosilních paliv, jaderné energie a obnovitelných zdrojů energie. Spalování fosilních paliv, tj. uhlí, ropy a zemního plynu, je pro své negativní dopady postupně omezováno. V průběhu doby by mělo dojít i k rozvoji jaderných elektráren, které jako zdroj energie jsou příznivé vůči životnímu prostředí, přesto však po havárii v Černobylu vzbuzují v části veřejnosti obavy a pochybnosti o jejich bezpečnosti, ty by však měly být překonány a jaderné elektrárny by v budoucnu měly spolu s obnovitelnými zdroji energie mohly nahradit fosilní palivo. Obnovitelné zdroje energie, tj. energie vody, větru, sluneční energie, geotermální energie, energie biomasy prochází velkým rozvojem. Jejich užívání nechává jen nepatrné následky na životním prostředí, jejich negativem však jsou malá efektivita a vysoká ekonomická náročnost.

2. Právní úprava energetiky

2.1 Ochrana životního prostředí v mezinárodním právu

Základním kamenem, ze kterého vycházel vývoj mezinárodního práva životního prostředí bylo svolání první celosvětové mezinárodní konference o životním prostředí ve Stockholmu v roce 1972. Tato konference byla svolána pod záštitou OSN na základě rezoluce Valného shromáždění OSN ze 3. prosince 1968. Stockholmská konference přijala tři nezávazné dokumenty:

- Závěrečnou deklaraci o životním prostředí,
- Akční plán,
- Rezoluci o institucionálním a finančním ujednání.

Jedním z hlavních přínosů Stockholmské konference bylo vytvoření Programu pro životní prostředí (UNEP – United Nations Environmental Program) se sídlem v Nairobi v Keni. Má koordinační a informační funkci, dále zastává důležitou úlohu při formulování mezinárodních enviromentálních úmluv. Dvacet let po konferenci ve Stockholmu byla v roce 1992 na základě rezoluce generálního shromáždění OSN svolána konference v Rio de Janeiro. Konference reagovala na negativní vlivy a katastrofy, které se udály v období od roku 1972, dále na přístup a postoje zástupců různých skupin států k ochraně životního prostředí. Hlavním výstupem této konference byly dvě závazné mezinárodní úmluvy - Úmluva o změně klimatu a Úmluva o biologické rozmanitosti, dále několik nezávazných dokumentů – Deklarace o životním prostředí, Principy hospodaření v lesích a Agendu 21.¹³ Rámcová úmluva o změně klimatu si stanovila za cíl stabilizovat atmosférické koncentrace skleníkových plynů na takové hladině, která předejde nebezpečnému antropogennímu narušení klimatickému systému.¹⁴ Rámcová úmluva o změně klimatu (dále jako „Úmluva“) je vystavena na následujících principech:

- princip předběžné opatrnosti,
- princip mezigenerační odpovědnosti (základ trvale udržitelného rozvoje),

---

¹³ Damohorský, M. a kol., Právo životního prostředí, 2.vydání, C.H.Beck, Praha, 2007, str.

¹⁴ Viz čl. 2 Rámcové Úmluvy o změně klimatu

- princip společné odpovědnosti.

Jelikož se jedná pouze o rámcový dokument, je Rámcová úmluva o změně klimatu doplňována o další dokumenty či dodatky. Dodatkem č. I., který zahrnuje průmyslové a vyspělé státy, se tyto státy zavázaly přijmout národní strategii a z ní vyplývající opatření, která omezí antropogenní emise skleníkových plynů. Nejdůležitější dodatek k Úmluvě byl dojednán v roce 1997 v japonském Kjóto. K roku 2004 ratifikovalo Kjótský protokol 136 států. V účinnost však vstoupil až po ratifikaci dokumentu Ruskou federací 16. února 2005, a to po splnění podmínky schválení alespoň 55 států a zároveň, že státy Dodatku č. 1 pokryjí minimálně 55 % emisí oxidu uhličitého. Stojí za to poznamenat, že USA Kjótský protokol neratifikovaly, přestože jejich podíl na emisi skleníkových plynů mezi průmyslovými a vyspělými státy činí 36 %. Kjótský protokol měl být nahrazen novým mezinárodním závazným dokumentem, který měl být podepsán na mezinárodní konferenci stran Úmluvy, která se konala v prosinci 2009 v Kodani. Tento dokument však přijat nebyl a strany se pouze dohodly na nezávazné deklaraci, vyjadřující vůle snížit emise skleníkových plynů. Právně závazný dokument by tak mohl být přijat na mezinárodní konferenci, která se bude konat v roce 2010 v Mexiku.

2.2. Podpora energetiky v Evropské unii

2.2.1 Vývoj a podpora energetické politiky v EU

Energetická politika hraje důležitou roli již od vzniku evropských společenství. V roce 1951 bylo v Paříži založeno Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Původně mělo znamenat mírové stmelení Německa a Francie po 2. světové válce. Tento cíl však předčilo a stalo se základem I. pilíře Evropské unie. Za účelem rozvoje jaderné energie bylo v roce 1957 uzavřeno Evropské společenství pro jadernou energii (EUROATOM), jehož hlavním cílem mělo být přispění ke zvýšení životní úrovně v členských státech a k rozvoji vztahů s ostatními zeměmi vytvořením podmínek nezbytných pro rychlé vybudování a růst jaderného průmyslu.¹⁵

---

¹⁵ Viz Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 3. vydání, C.H.Beck, Praha 2006, str. 705-710

Pro Evropskou unii je podpora energetické politiky důležitou prioritou. Evropská komise ve své Zprávě o celkovém zaměření energetické politiky z 23. 4. 1997 vytyčuje jednotlivé cíle. Evropská unie by se měla v následujících letech zaměřit na vhodné zabezpečení energetických dodávek vhodným řízením závislosti na jiných státech, umožnit integraci evropských energetických trhů, vedoucí k růstu konkurenceschopnosti evropského energetického průmyslu, podpora obnovitelných zdrojů energie a podpora výzkumu a technologického rozvoje v energetickém sektoru.¹⁶

Důležitým nástrojem pro úvahy, ale i realizaci rozvoje podpory obnovitelných zdrojů energie v EU jsou Zelené a Bílé knihy (Green Papers, White Papers). Jedná se o dokumenty v nichž jsou nastiňovány a vyjadřovány cíle, záměry či hodnocení dosavadního stavu EU. K výše zmíněným dokumentům náleží v oblasti obnovitelných zdrojů následující:

- Zelená kniha o Evropské strategii pro bezpečnost dodávek energie, přijatá Evropskou komisí v roce 2000,
- Bílá kniha „ Energie pro budoucnost – obnovitelné zdroje energie“ přijatá Evropskou komisí v listopadu 1997,
- Akční plán ke zvyšování energetické účinnosti v Evropském společenství,
- Zelená kniha „Evropské strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii“, přijatá Evropskou komisí v březnu roku 2006.

Zásadním přelomem v rozvoji energetické politiky EU bylo přijetí „energetického balíčku“ 19. září 2007. Tento soubor devíti zásadních dokumentů je výsledkem přezkumu vypracovaného v Zelené knize z roku 2006¹⁷ a zdůrazňuje jednotný postup členských států v oblasti energetiky a je postaven na následujících pilířích:

- boj proti změně klimatu,
- snížení vnější závislosti EU na energetických dodávkách ropy a zemního plynu,
- podpora konkurenceschopnosti.

---

¹⁶ Informační centrum Evropské unie při delegaci Evropské komise v ČR – www.evropska-unie.cz/download/cz/informacni_listy/EUaMY/word/EU_a_energeticka_politika.doc

¹⁷ KOM/2006/0105

Strategický cíle byly stanoven pouze v prvním pilíři, a to stanovení snížení emise skleníkových plynů, kdy by EU měla v rámci mezinárodních vyjednávání¹⁸ snížit emise skleníkových plynů o 30 %, samotná EU bez ohledu na ostatní státy by měla snížit emise skleníkových plynů o 20 %, dále bylo stanoven 20 % podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě energie v EU, 10 % podíl biopaliv na celkové spotřebě nafty a zemního plynu v každém členském státě EU. Součástí energetického balíčku jsou tyto dokumenty:

- sdělení Komise Evropské radě a Evropskému parlamentu - Energetická politika pro Evropu¹⁹,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Perspektivy vnitřního trhu se zemním plynem a elektřinou²⁰,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Prioritní plán propojení²¹,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Směřování k Evropskému strategickému plánu pro evropské technologie²²,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Pracovní plán pro obnovitelné zdroje energie²³,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Následná opatření k realizaci strategie, vymezené v Zelené knize: Zpráva o dosavadním pokroku v oblasti elektřiny z obnovitelných zdrojů²⁴,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – hodnotící zpráva o dosažení pokroku v oblasti biopaliv: Zpráva o dosaženém pokroku v oblasti biopaliv a jiných obnovitelných pohonných hmot v členských státech EU²⁵,
- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Udržitelná výroba energie z fosilních paliv: dosažení téměř nulových emisí z uhlí po roce 2010²⁶,

---

¹⁸ To v případě, že se rozvojové země zaváží ke srovnatelnému snižování emisí a vyspělé země přispějí úměrně svým povinnostem a odpovídajícím schopnostem.

¹⁹ KOM/2007/0001 v konečném znění

²⁰ KOM/2006/0841 v konečném znění

²¹ KOM/2006/0846 v konečném znění

²² KOM/2006/0847 v konečném znění

²³ KOM/2006/0848 v konečném znění

²⁴ KOM/2006/0849 v konečném znění

²⁵ KOM/2006/0845 v konečném znění

²⁶ KOM/2006/0843 v konečném znění

- sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Jaderný ukázkový program, předložený podle článku 40 EUROATOM ke stanovisku Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru²⁷.

Jádrem energetického balíčku je akční plán, který má deset kapitol, v nichž jsou navržena jednotlivá opatření. Během českého předsednictví v roce 2009 byl přijat další energetický balíček, který přispívá k větší integraci, liberalizaci a regionální spolupráci na energetickém trhu. Souvisí zejména se společnými pravidly pro vnitřní trh s elektřinou a zemním plynem, přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a přístupu k plynárenským soustavám. Vytvoření stabilního a propojeného vnitřního trhu s elektřinou a plynem je podmínkou k zajištění udržitelných a konkurenceschopných dodávek energie. Na základě liberalizační směrnice²⁸ se EU stala nejvíce integrovaným trhem na světě. V roce 2004 se otevřely trhy s elektřinou a plynem pro veškeré podnikové zákazníky a v roce 2007 pro domácnosti. Přijetím energetického balíčku v roce 2009, který obsahuje pravidla pro provedení vlastnického unbudlingu.²⁹ První variantou je model vlastnického oddělení výroby elektrické energie a plynu od přenosové soustavy. Druhá varianta předpokládá vznik nezávislého provozovatele soustav (ISO), který by fungoval jako vlastnický oddělená společnost provozující přenos energie na cizím majetku. Třetí variantou je model, kdy vznikne nezávislý provozovatel přenosových soustav (ITO), což znamená právní oddělení přenosové soustavy od produkce energie. Hlavním cílem oddělení produkce elektrické energie a plynu je odstranění diskriminace v přístupu k síti ve všech členských státech.

Zajištění bezpečnosti je důležitým předpokladem pro ekonomické rozvoje EU a její politické stability. Důvodem je zejména snížení závislosti EU na externích dodávkách energetických surovin.³⁰ Zlepšením bezpečnosti a konkurenceschopnosti v oblasti dodávek energie se zabývá tzv. energeticko – klimatický balíček z ledna 2008 a balík návrhů z listopadu 2008. Jeho nejvýznamnější je součástí je 2. strategický energetický

---

²⁷ KOM/2006/0843 v konečném znění

²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES, o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

²⁹ Tj. oddělení výroby elektrické energie a plynu od distribuční soustavy.

³⁰ Snížení závislosti EU na externích zdrojích potvrzuje i spor Ukrajiny s ruskou společností Gazprom z ledna roku 2009, kdy Gazprom uzavřel dodávky zemního plynu do 18 zemí EU.

přehled, který je základem Akčního plánu pro bezpečnost a solidaritu EU. 2. strategický energetický přehled definuje šest prioritních oblastí:

- plán na propojení pobaltských zemí,
- jižní plynový koridor (Nabucco),
- LNG,
- Středomořský energetický okruh (rozvoj větrné a solární energie, integrace trans-saharského plynovodu),
- severo-j jižní propojení v rámci střední a jihovýchodní Evropy,
- „off-shore wind“ v Severním moři (napojení větrných elektráren v Severním moři)

Další akční plán pro oblast energetiky na léta 2010 – 2013 přijmou členské státy počátkem roku 2010.

2.2.2 Další programy podpory energetiky v EU

V návaznosti na Bílé a Zelené knihy a zejména k jejich realizaci, vytváří EU v rámci podpory energetiky různé programy a projekty. Tak byl v letech 1998 – 2002 realizován Energetický rámcový program. Tento program měl rozpočet 175 mil. € a jeho součástí byly následující programy:

- ETAP – monitorování trhů a vytváření studií,
- SYNERGY – mezinárodní spolupráce v energetice,
- CARNOT – technologie čistých pevných paliv,
- SURE – spolupráce v oblasti jaderné energie,
- ALTENER – podpora obnovitelných zdrojů,
- SAVE – podpora energetické účinnosti.

V letech 2003 – 2006 byl uskutečněn Program Inteligentní energie I. Vychází ze Zelené knihy a posiluje aktivity SAVE, ALTENER a přejímá aktivity COOPENER³¹ a zakládá nový program STEER³². Cílem tohoto programu je zvyšování energetické efektivity, zvýšení využívání obnovitelných zdrojů na 12 % v roce 2010, zvýšit podíl

---

³¹ podpora efektivního využívání energie a využívání energie z obnovitelných zdrojů.

³² energie v dopravě

elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů na 22,1 % v roce 2010, zvyšovat výrobu elektřiny z kombinovaných zdrojů, zvýšit potenciál obnovitelných zdrojů, podporovat cíle přijaté Kjótským protokolem. Na tento program navazuje Program Inteligentní energie II., jehož cílem je podpora trvale udržitelné výroby a spotřeby energie a má vyváženě přispívat k dosažení obecných cílů bezpečnosti dodávek energie, konkurenceschopnosti a ochrany životního prostředí. V současné době se skládá z oblastí SAVE, ALTENER a STEER.³³

V roce 1998 byl zahájen 5. rámcový program, který byl zaměřen na výzkumné a vývojové činnosti. Je rozdělen na 4 tématické a 3 horizontální programy. Jeden z tématických programů se zabývá energetikou – program EESD, Energie, životní prostředí a udržitelný rozvoj. Na tento program poté v prosinci 2003 navázal 6. rámcový program, který je orientován na podporu čisté energie, energetické úspory, alternativní motorová paliva, palivové články a přepravu a uskladňování energií.

Další iniciativou podporující energetiku v EU je ManagEnergy, jejímž cílem je spolupráce energetických agentur a dalších organizací, které si mezi sebou vyměňují názory a zkušenosti. Tato iniciativa je strukturovaná do 3 oblastí:

- racionální využití energie,
- obnovitelné energetické systémy a zdroje,
- čisté a efektivní dopravní systémy.

2.2.3 Legislativa EU

Energetická politika není na rozdíl od jiných sektorů komplexně upravena v primárních pramenech práva EU. Jak bylo výše zmíněno, tak oblast jaderné energetiky upravuje Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Dílčí úpravu energetiky obsahovala i Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, té však v roce 2002 skončila účinnost. Na energetiku se vztahuje čl. 175 odst.2 Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jen „SES“), které představuje zmocnění

---

³³ Program inteligentní energie II. na <http://www.mpo.cn/dokument27786-strana1.html>

k vydávání aktů sekundárního práva EU pro oblast energetiky.³⁴ Mezi tyto akty patří: nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

Nařízení je pramenem práva, které zavazuje ve všech svých částech v okamžiku vstupu v platnost bezprostředně ve všech členských státech, jejichž orgány jsou povinny nařízení aplikovat. Nařízení má přímo ze Smlouvy o evropském společenství stanovený přímý účinek.

Směrnice je závazná pro každý členský stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo. Jedná se o nejčastěji používaný sekundární pramen práva EU. Musí být implementována do právního řádu daného státu, a to ve směrnicí stanovené lhůtě. Příslušný stát má volbu nástrojů při plnění úkolů ve směrnici. Cílem směrnice je harmonizace právních řádů členských států. Směrnice se svým obsahem mohou lišit. Tak např. směrnice upravující motorová vozidla mívají cca 50 až 80 str. velmi přesných pravidel. Směrnice upravující životní prostředí jsou zpravidla velmi obecné³⁵ a často používají i obecných pojmů, jako jsou BAT (best available techniques), velké havárie, či značný vliv na životní prostředí.³⁶

Rozhodnutí je přímo závazné jako celek, pro toho komu je určeno. Většinou je EU používá k přijímání individuálních správních aktů. Adresáty jsou členské státy, fyzické i právnické osoby.

Doporučení a stanoviska jsou nezávazné prameny práva. V oblasti životního prostředí se využívají velmi zřídka.

Smlouva o ES dále obsahuje principy ochrany životního prostředí. Nejedná se o pravidla, která zavazují jednotlivé sekundární prameny práva, přesto však mohou být v jednotlivých případech použita k výkladu jednotlivých ustanovení při rozhodování

---

³⁴ Rada přijme na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem a výborem regionů jednomyslně opatření významně ovlivňující volbu členského státu mezi různými energetickými zdroji a zásadní skladbu jeho zásobování energií.

³⁵ Krämer, L.: EC Environmental Law, Sweet and Maxwell, 2000, Londýn, str. 41

³⁶ Kružíková, E.: Ekologická politika a právo životního prostředí v Evropské Unii, Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře Petr Šauer, Praha, 1997, str. 37

Soudního dvora.³⁷ Mezi principy, které je vhodné zmínit, patří princip prevence, princip předběžné opatrnosti, princip „znečišťovatel platí“, vysoká úroveň ochrany, princip nápravy škody u zdroje.

Důležitým nástrojem pro harmonizaci úpravy energetiky a pro její podporu jsou právě směrnice, a to:

- Směrnice č. 2001/77/ES, o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektrickou energií (dále jen „Směrnice o podpoře OZE“),
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/30/ES o podpoře užívání biopaliv a jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě (dále jen „Směrnice o biopalivech“),
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/8/ES o podpoře kombinované výroby tepla a elektřiny³⁸,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/91/ES, o energetické náročnosti budov,
- Směrnice Rady 2006/67/ES, o minimálních zásobách ropy a ropných produktů, v dubnu 2009 přijal Evropský parlament nový návrh směrnice, kterou členskými státy ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy³⁹.

2.2.4 Podpora obnovitelných zdrojů energie v EU

Ohniskem podpory obnovitelných zdrojů energie v EU se stala Směrnice o podpoře OZE, která byla přijata dne 27. září 2001 a vstoupila v platnost dnem 27. října 2001. Tento evropský předpis stejně jako většina směrnic, upravující ochranu životního prostředí, není příliš konkrétní a obsáhlý. Ve své preambuli se směrnice zaobírá dosavadním nedostatečným využíváním obnovitelných zdrojů, jejichž podpora vede k ochraně dvou důležitých hodnot – životní prostředí a udržitelný rozvoj. V souvislosti s ochranou životního prostředí jsou členské státy EU povinny plnit závazky vyplývající

---

³⁷ Podstatná část mezinárodního práva životního prostředí je soft law, tedy i přes některé normy zavazující členské státy či jednotlivce, nejsou právně závazné.

³⁸ Cílem je zvýšení příspěvku kombinovaného tepla a elektřiny z 9 % na 18 % v roce 2010.

³⁹ KOM /2008/0775

z Kjótského protokolu a právě podpora a využívání možností obnovitelných zdrojů je součástí splnění těchto závazků. Nástroji k prosazení závazků z Kjóta jsou stanovení indikativního cílu 22 % a po rozšíření 21 % podílu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v EU v roce 2010, stanovení „referenčních hodnot“ pro stanovení vnitrostátních indikativních cílů. Směrnice nestanovuje systém podpory, který by měly jednotlivé členské země Evropské unie přijmout a nechává členským státům možnost volby, jakým způsobem mají naplnit jim daný cíl podílu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v roce 2010. Členské státy však mají povinnosti každé dva roky informovat Evropskou komisi, jak na tom jsou s plněním svých stanovených cílů. Dále pak mají členské státy povinnost zaručit původ elektřiny z obnovitelných zdrojů podle objektivních, průhledných a nediskriminačních kritérií a zajistit vydání záruky původu se stanoveným obsahem.⁴⁰ Dalším úkolem pro členské státy je povinnost vyhodnotit stávající správní postupy v oblasti podmínek provozování zařízení na výrobu zelené elektřiny za účelem zmírnění administrativní zátěže a zajištění rovného přístupu pro rozdělení nákladů na připojení obnovitelných zdrojů elektřiny do sítě.⁴¹

Využití biomasy, jakožto jednoho z již zmíněných obnovitelných zdrojů energie upravuje směrnice o biopalivech. Biopalivy se rozumí kapalná či plynná pohonná hmota, která se využívá v dopravě a je vyrobena právě z biomasy. Biopaliva se vyrábějí za účelem nahrazení nafty a benzínu, čímž vedou ke snížení produkce skleníkových plynů, jedná se o jedno z opatření, přijatých ke splnění závazků Kjótského protokolu srazit do roku 2020 emise skleníkových plynů o 20 %. Směrnice o biopalivech se ve své preambuli odvolává na článek 174 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jako „Smlouva o založení ES“), kde se hovoří o obezřetném a racionálním využívání přírodních zdrojů. Mezi tyto zdroje zahrnuje ropu, zemní plyn a pevná paliva. Dále hovoří o možnosti využití biomasy k výrobě biopaliv ze zemědělských produktů, jakož i ze zbytků a odpadů v lesnictví a z lesnického a potravinářského průmyslu. Výhodou zvýšeného využití biopaliv je mj. i to, že Společenství může snížit svou závislost na dovážené energii a ovlivňovat trh s pohonnými hmotami v dopravě. Dalším plusem je, že výroba biopaliv může pomoci

---

⁴⁰ Článek 5 Směrnice 2001/77/ES.

⁴¹ Článek 6 Směrnice 2001/77/ES.

evropským zemědělcům při reformě společné zemědělské politiky, neboť nabízí nový zdroj příjmů a nové pracovní příležitosti. Členské státy mají povinnost zajistit alespoň minimální procento biopaliv a jiných obnovitelných pohonných hmot. Do 31.12.2005 stanovila Směrnice o biopalivech hodnotu ve výši 2 %. Tato hodnota je vypočítána na základě energetického obsahu celkového množství benzínu a nafty pro dopravní účely. Nutno podotknout, že tohoto prozatimního indikativního cíle nebylo dosaženo. Do 31.12.2010 je stanovena hodnota, vypočítaná dle energetického obsahu celkového množství benzínu a nafty pro dopravní účely ve výši, 5,75 %. Ani tohoto cíle zřejmě nebude dosaženo, očekává výše podílu asi 4,2 %. Dále mají členské státy povinnost zveřejnit informace o dostupnosti biopaliv a jiných obnovitelných pohonných hmot. Další informační povinnost mají členské státy vůči Komisi, které musí pravidelně do 1. července každého roku oznamovat:

- jaká opatření přijaly na podporu využití biopaliv a jiných obnovitelných pohonných hmot, aby jimi nahradily naftu nebo benzín v dopravě,
- státní zdroje přidělené na produkci biomasy pro jiné energetické účely než dopravu,
- celkové množství prodaných pohonných hmot pro dopravu a podíl biopaliv, čistých nebo ve směsi, a jiných obnovitelných paliv uvedených na trh za předchozí rok. V případě potřeby i mimořádné podmínky v dodávce ropy nebo ropných produktů, které ovlivnily uvádění na trh biopaliv a jiných obnovitelných pohonných hmot.

Potřeba nových cílů a nové úpravy využívání elektřiny z obnovitelných zdrojů ve Společenství vedla Komisi k návrhu, který se stal podkladem pro vypracování nové směrnice. V tomto návrhu by mělo Společenství stanovit zavést závazný cíl představující 20 % podílu obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie do roku 2020 a závazný 10 % minimální cíl pro podíl biopaliv v dopravním sektoru pro všechny členské státy. Podle důvodové zprávy by tato směrnice měla stanovit zásady, na jejichž základě mají členské státy zajistit, aby Společenství dosáhlo 20 % podílu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů do roku 2020 a určuje celkové vnitrostátní cíle pro jednotlivé členské státy. Oblast energie z obnovitelných zdrojů rozděluje směrnice do tří sektorů:

- Elektřina,
- vytápění a chlazení,
- doprava.

Členské státy mají možnost výběru o podílu těchto tří sektorů při dosahování svého vnitrostátního cíle. Směrnice jim však ukládá povinnost, aby každý členský stát dosáhl do roku 2020 nejméně 10 % podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě. A to z důvodů, že právě v dopravním sektoru dochází k nejrychlejšímu nárůstu emisí skleníkových plynů; biopaliva snižují závislost na dovážené ropě, výroba biopaliv je v současné době mnohem dražší než výroba ostatních forem obnovitelných zdrojů, což by mohlo znamenat, že se jejich vývoj neobejde bez specifických požadavků.

Co se týče úpravy směrnice o podpoře OZE a směrnice o biopalivech, tak je nově navržená směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů nahrazuje následujícím způsobem: ustanovení obou směrnic, která se překrývají s ustanoveními nové směrnice by se měla zrušit v poslední okamžik, pokud jde o jejich provedení do vnitrostátního práva. Ustanovení zabývající se cíli a vykazováním za rok 2010 by měla zůstat v platnosti do roku 2011.

2.2.5 Základní schémata podpory v EU

V EU se používá celkem pět různých podpůrných schémat – výkupní ceny, zelené certifikáty, tendrové systémy, investiční pobídky a daňové stimuly) V řadě států existuje kombinace dvou či více systémů podpory, stejně tak i v České republice, kde je základní systém výkupních cen (zelených bonusů) doplňován investičními pobídkami a daňovými úlevami.

Výkupní ceny existují ve většině členských států EU. Tyto systémy jsou charakterizovány specifickou cenou, platnou po dobu několika let. Tato výkupní cena musí být placena tuzemským výrobcům zelené elektřiny elektro-energetickými společnostmi, obvykle distributory. Pevné výkupní ceny jsou většinou svázané s povinností nákupu této elektřiny. Vícenáklady tohoto systému jsou placeny obchodníky z příplatku k ceně elektřiny pro konečné spotřebitele. Systém výkupních

cen je výhodný zejména pro investory do obnovitelných zdrojů, protože jim dávají určité záruky, spočívající v povinném výkupu elektřiny z těchto zdrojů za zaručenou cenu po stanovenou dobu. Na druhé straně je poměrně obtížné sladit tento systém na evropské úrovni. Variantou systému výkupních cen je systém zelených bonusů používaný v České republice, Dánsku a Španělsku. V tomto systému vláda daného členského státu nastaví za vyrobenou elektřinu z obnovitelných zdrojů fixní prémii nebo enviromentální bonus vyplácený formou příplatku k normální tržní ceně elektřiny.

Zelené certifikáty jsou systémem v současnosti používaným ve Švédsku, Itálii, Spojeném království a Belgii. Elektřina vyrobená z obnovitelných zdrojů je zde prodávána za tržní ceny silové elektřiny a pro zajištění, aby požadovaná zelená elektřina byla vyrobena, všichni spotřebitelé jsou zavázáni koupit jisté množství zelených certifikátů odpovídající požadované výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů. Množství certifikátů bonusů je dáno požadovaným objemem výroby z obnovitelných zdrojů, které je stanoveno nejčastěji vládními nařízeními. K dispozici je množství certifikátů, odpovídající vyrobené elektřině z obnovitelných zdrojů. Důležitým instrumentem jsou penalizační platby za nesplnění požadované kvóty. Takto získané prostředky jsou využívány pro podporu obnovitelných zdrojů, nebo jdou do státního rozpočtu. Se zelenými certifikáty se normálně obchoduje, což dává tomuto systému tržní charakter. Tento systém při správné funkci zajišťuje optimální hodnotu realizovaných investic a je relativně přesným nástrojem pro naplnění předurčené kvóty podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny. Pro investory je tento systém rizikovější než ostatní podpůrné systémy, na druhou stranu však nemá problém v mezinárodním kontextu. Zelené certifikáty však nejsou vhodné pro nákladné technologie (fotovoltaika). Tento nedostatek lze řešit tak, že zelené certifikáty z různých zdrojů mají odlišnou váhu, a tudíž i hodnotu odpovídající vyrobené MWh.

Tendrové systémy jsou praktikovány v Irsku a částečně ve Francii. Původně tento systém existoval i ve Spojeném království, byl však zrušen. Tento systém je založen na principu nabídky – stát zde vypisuje požadavek na určitý objem výkonu elektřiny ze stanovených obnovitelných zdrojů a zájemci podávají nabídky. S těmi, kteří mají pro stát nejvýhodnější nabídky (tj. nabízejí elektřinu z obnovitelných zdrojů za nejnižší

cenu), jsou uzavřeny dlouhodobé smlouvy na odběr za cenu, která vzešla z výběrového řízení. Dá se hovořit o tržním systému. Problémem však je, že nabízející často předkládají ceny, za které pak nejsou schopni investici dostat.

Významným systémem jsou investiční pobídky, které jsou praktikovány v mnoha zemích, zejména jako doplňkové. Mohou mít různou formu, nejčastěji se vyskytují jako dotace anebo jako měkké úvěry dotované státem.

Systémy založené na daňových stimulech jsou aplikované zejména na Maltě a ve Finsku. O tomto systému se hovoří zejména jako o politickém nástroji. Je tomu tak i v České republice, kde tento systém jako doplňkový existuje.

2.3 Úprava energetiky v českém právním řádu

2.3.1 Vývoj a přehled české právní úpravy energetiky

Ještě předtím než Parlament České republiky schválil zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (dále jen „zákon o podpoře využívání OZE“), upravoval tuto problematiku převážně zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (dále jen „energetický zákon“). Podpora výroby elektřiny byla v tomto zákoně upravena tím způsobem, že zákon zaručoval výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů právo na přednostní připojení k přenosové soustavě nebo distribučním soustavám za účelem přenosu nebo distribuce a dále povinnost provozovatele distribuční soustavy vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, pokud je to technicky možné.⁴² Základním problémem, proč například investoři váhali vložit své finance do projektů spojených s výrobou elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, že úprava energetického zákona nezaručovala vyšší výkupních cen, stanovenou každoročně Energetickým regulačním úřadem, po dostatečně dlouhou dobu, tudíž si investoři nemohli být jisti s návratností

---

⁴² Zákon 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon).

své investice na pořízení a provoz zařízení na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.⁴³

Dalším zákonem, upravujícím energetické právo v ČR, kromě výše zmíněného energetického zákona a zákona o podpoře využívání OZE, je zákon č. 406/2000, o hospodaření energií. Cílem tohoto zákona je zvýšení energetické účinnosti při výrobě, přenosu, přepravě a distribuci, spotřeba energie a uskladňování plynu. Za tímto účelem zákon stanoví povinnosti fyzických a právnických osob při nakládání s energií, při provádění energetických auditů, pravidla pro tvorbu státní energetické koncepce, územních energetických koncepcí a Národního programu hospodárného nakládání s energií a využívání jejich obnovitelných a druhotných zdrojů.⁴⁴

2.3.2 Předmět a cíle úpravy Zákona na podporu výroby elektřiny z OZE

Předmětem zákona je úprava způsobu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů a výkonu státní správy a práv a povinností fyzických a právnických osob, spojené s touto podporou. V zákoně o využívání OZE je dále stanoveno, že mají být splněny cíle stanovené směrnicí o podpoře OZE, ke kterým se Česká republika zavázala v rámci Přístupové dohody k EU, tedy splnění a vytvoření podmínek pro naplnění indikativního cíle podílu elektřiny z OZE na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8% a vytvořit podmínky pro další zvyšování tohoto podílu po roce 2010. Výše 8% v roce 2010 je indikativní (směrná či doporučená) hodnota, která by neměla být zpochybňována jak Komisí (zvyšování hodnoty), tak i České republice (snižování hodnoty).^{45 46}

2.3.3 Systémy podpor OZE v České republice

Podpora výroby elektřiny z OZE je v České republice založena na dvou základních podporách a to buď na povinném výkupu za stanovené ceny nebo na zelených

---

⁴³ Tužinský, M.: Zákon o podpoře obnovitelných zdrojů, Časopis České právo životního prostředí č. 2/2005 (16), str. 47-48

⁴⁴ <http://www.mpo.cz/dokument20167.html>

⁴⁵ Skupina ČEZ: Obnovitelné zdroje energie, str. 15-16.

⁴⁶ Tužinský, M.: Zákon o podpoře obnovitelných zdrojů, Časopis České právo životního prostředí č. 2/2005 (16), str. 50

bonusech. Předmětem této podpory může být elektřina z OZE vyrobená na území ČR (nikoliv tuzemskými subjekty, vyrábějících elektřinu na zařízeních umístěných v zahraničí).

Dále se zákon o podpoře OZE zmiňuje o kvantitativním omezení a to, že předmětem podpory mohou být pouze větrné elektrárny s celkovým instalovaným výkonem do 20 MWe na 1 km² (vymezení plochy 1 km² se uskuteční jako kružnice o poloměru 564 metrů se středem v ose jakékoliv elektrárny posuzovaného souboru větrných elektráren). Při překročení limitu 20 MWe větrných elektráren na rozloze 1 km² se podpora neposkytne vůbec. Velké vodní elektrárny (tj. nad 10 MWe instalovaného výkonu) původně neměly být předmětem podpory a měly být pouze zahrnovány do plnění cíle výroby elektřiny z OZE. Nakonec však při projednávání zákona v Poslanecké sněmovně došlo ke změně a i velké vodní elektrárny jsou předmětem podpory. V ustanovení odstavce 2 se uvádí, že podpora pro výrobu elektřiny z různých druhů OZE, založených na odlišných provozních a měrných investičních nákladech na výrobu elektřiny, je odlišná v závislosti na vlastnostech daného druhu OZE. Např. podpora pro větrnou elektrárnu je jiná než pro vodní elektrárnu.

Při implementaci Směrnice a při výběru z možností podpor výroby elektřiny z OZE, zavedli zákonodárci dva vzájemně alternativní systémy podpory – výkupní ceny a zelené bonusy. V případě prvního systému podpory má provozovatel distribuční nebo přenosové soustavy povinnost vykoupit přednostně od výrobce elektřiny z OZE veškerou vyrobenou elektřinu z OZE za pevně stanovené výkupní ceny, které jsou diferencovány podle nákladů výroby elektřiny v jednotlivých typech zařízení (vodní, větrné, solární, geotermální či elektrárny na biomasu). Tento systém je výhodnější pro výrobce elektřiny, kdy má zaručen odbyt elektřiny za stanovenou cenu, nemusí shánět odběratele a je pro něj i relativně administrativně jednoduchý. Pro provozovatele elektro-energetických soustav je tento systém nevýhodný v tom smyslu, že vykoupenou elektřinu z OZE může využít pouze na krytí vlastní spotřeby a ztrát a pokud by byl vykoupený objem příliš vysoký, musel by tento problém řešit. Druhým systémem podpory pro výrobce elektřiny z OZE je podpora formou zelených bonusů. V tomto systému výrobce nabídne svojí elektřinu na trhu s elektřinou obchodníkovi s elektřinou,

od kterého obdrží tržní cenu (tj. smluvní cenu stanovenou dohodou mezi výrobcem a obchodníkem) a k této ceně ještě výrobce obdrží od provozovatele distribuční soustavy prémii v podobě zeleného bonusu. Tento systém je pro výrobce náročnější, protože nemá zaručen odbyt elektřiny za stanovenou cenu a sám si musí najít odběratele. Tato nevýhoda je však kompenzována, tím že výrobce získá za jednotku své elektřiny vyšší příjem. Pro provozovatele elektro-energetických soustav je naopak tento systém jednodušší, protože se jeho role omezuje pouze na úhradu zeleného bonusu. Provést změnu výběru mezi těmito dvěma systémy je výrobce oprávněn za rok poté, co si výrobce závazně z těchto možností jednu vybral a začal ji využívat a tato změna je prováděna vždy k 1. lednu následujícího kalendářního roku.⁴⁷ O uskutečněné výrobě a výkupu elektřiny z OZE předává její výrobce naměřené nebo vypočtené údaje podle jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů příslušnému provozovateli regionální distribuční soustavy nebo provozovateli přenosové soustavy. Předáním údajů o množství elektřiny z OZE provozovateli regionální distribuční soustavy nebo provozovateli přenosové soustavy vzniká výrobcí vyrábějícímu v režimu zelených bonusů nárok na úhradu těchto bonusů.

Ústředním správním orgánem, který je odpovědný za stanovení výkupních cen a zelených bonusů je Energetický regulační úřad (dále jako „ERU“). Tento úřad je kompetenčním zákonem definován jako ústřední orgán státní správy⁴⁸ a byl zřízen na základě energetického zákona.⁴⁹ ERU stanovuje ceny svým rozhodnutím na jeden rok dopředu, při stanovení těchto cen odlišuje postup při stanovení výkupních cen a pravidla pro stanovení zelených bonusů. Výše výkupních cen stanovuje ERU s ohledem na jednotlivé druhy OZE, tím způsobem, aby byly vytvořeny podmínky pro dosažení výše zmíněného indikativního cíle. Výkupní cena by měla dále výrobcí elektřiny zaručit, aby se mu do patnácti let investice vrátila.⁵⁰ Výše výnosů musí být zachována po dobu 15 let pro zařízení uvedená do provozu po 1. srpnu 2005. Dalším pravidlem pro stanovení výkupních cen je to, že zákon stanoví maximální limit pro meziroční pokles výše

---

⁴⁷ Kloz, M., Motlík, J., Petržílek, P., Tužinský, M.: Využívání obnovitelných zdrojů energie – Právní předpisy s komentářem, Linde Praha, 2007

⁴⁸ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

⁴⁹ § 17 odst. 3 zákona č. 485/2000 Sb.

⁵⁰ Za podmínek stanovených zákonem o podpoře OZE a doplněné vyhláškou ERU č. 475/2005 Sb.

výkupních cen (může být max. 5%). Toto pravidlo by mělo přinést zlepšení podmínek pro financování projektů komerčními bankovními úvěry. Příprava projektu, instalace zařízení OZE a zajištění financování představuje několik roků, zatímco cena je stanovována pro jeden rok. Ustanovení o meziročním snížení výkupní ceny o nejvýše 5 % snižuje riziko financování projektu a nebrání bankám v opatrnosti ve financování těchto projektů.

Při stanovení výše zelených bonusů je nutné přihlídnout k míře rizika uplatnění elektřiny z OZE na trhu s elektřinou. Pro systém zelených bonusů není uplatněn princip povinného výkupu, což znamená vyšší riziko při uplatnění vyrobené elektřiny. Toto vyšší riziko ERÚ zohledňuje při stanovení výše ceny zelených bonusů, tj. stanoví tuto výši tak, aby její součet s tržní cenou elektřiny z OZE byl za jinak stejných podmínek (tzn. pro stejnou technologii a stejné přírodní podmínky) vyšší než výkupní cena. Podstatné tedy je, že zatímco v případě výkupních cen se vypočítává přímo výše cen a tato výše je zároveň příjmem výrobce elektřiny z OZE za vyrobenou jednotku elektřiny, v případě systému zelených bonusů je celkový příjem výrobce elektřiny z OZE za vyrobenou jednotku elektřiny stanoven jako součet průměrné tržní ceny elektřiny z OZE z daného druhu OZE a zeleného bonusu a patnáctiletou návratnost tedy musí zohlednit tento součet, nikoliv pouze výše zeleného bonusu.

Doplňkovou podporou k výkupním cenám či zeleným bonusům je osvobození od daně z příjmů provozovatelů malých vodních elektráren do výkonu 1 MW, větrných elektráren, solárních zařízení, zařízení na výrobu a energetické využití bioplynu a dřevoplynu, a to v kalendářním roce, v němž byly uvedeny do provozu a bezprostředně pěti následujících letech.⁵¹

---

⁵¹ § 19 odst. 1 písm. d) Zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.

2.3.4 Prováděcí předpisy k Zákonu

2.3.4.1 Vyhláška ERÚ č. 475/2005, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.

Smyslem této vyhlášky je dát veřejnou informaci, z jakých výchozích technických a ekonomických parametrů výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů byla stanovena výše výkupních cen a zelených bonusů. Tyto parametry jsou stanoveny jako průměrné veličiny vycházející z přírodních podmínek skutečně existujících na území ČR a stávající technické úrovně nových dostupných zařízení na úrovni nejlepších dostupných technik (BAT)⁵². Cílem každého investora by mělo být, aby jeho projekt dosahoval minimálně těchto průměrných hodnot parametrů, které mu zajistí návratnost za dobu životnosti projektu, nebo aby jeho projekt měl tyto parametry lepší a tím dosáhl kratší návratnosti a tedy i lepších ekonomických výsledků.

Vyhláška upravuje v principu dvě oblasti, ke kterým je zmocněna zákonem:

1. Stanovení termínů a podrobností oznámení jednak o samotné výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů a jednak o výběru způsobu podpory. Tyto termíny jsou vázány na běžný kalendářní rok.
2. Specifikaci technických a ekonomických parametrů, které je třeba, aby podle § 6 odst. 1, písm. b) Zákona splnily výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů uvedené do provozu po dni nabytí účinnosti zákona, aby při podpoře výkupními cenami vyhlášenými ERÚ byla dosažena patnáctiletá doba návratnosti investic.

2.3.4.2 Vyhláška ERÚ č. 482/2005, o stanovení druhů, způsobu využití a parametrů biomasy při podpoře výroby elektřiny z biomasy.

Tato vyhláška stanoví druhy způsoby využití biomasy, na které se z hlediska ochrany životního prostředí vztahuje podpora podle zákona. Vyhláška stanoví parametry, podle kterých se stanovují kategorie biomasy s odlišnou podporou výroby elektřiny.

---

⁵² best available techniques

Koncepce vyhlášky zabezpečuje soulad norem ochrany životního prostředí při procesech výroby elektřiny z biomasy prostřednictvím interakce mezi požadavky na biologická paliva na jedné straně a příslušnými procesními technologiemi v souladu s ostatními předpisy na ochranu životního prostředí na straně druhé. Záměrně se vyhýbá stanovení dodatečných požadavků na příslušné technologie, neboť ty jsou součástí jiných právních předpisů.

2.3.4.3 Vyhláška ERÚ č. 502/2005, o stanovení způsobu vykazování množství elektřiny při společném spalování biomasy a neobnovitelného zdroje

Tato vyhláška stanoví při společném spalování biomasy a neobnovitelného zdroje způsob vykazování množství elektřiny z obnovitelných zdrojů, způsob vykazování skutečného nabytí množství biomasy a její kvalitu a způsob vykazování skutečného využití veškeré nabyté biomasy pro účely výroby elektřiny.

Vyhláška specifikuje vykazování množství elektřiny vyrobené při společném spalování biomasy a neobnovitelného zdroje na základě spotřeby paliv a jejich klíčových parametrů. Vyhláška rozlišuje dva režimy společného spalování biomasy a neobnovitelného zdroje tj. spoluspalování a paralelní spalování. Spoluspalováním se rozumí společné spalování biomasy a neobnovitelného zdroje energie ve stejném kotli. Paralelním spalováním se rozumí společné spalování biomasy a neobnovitelného zdroje, při kterém se oba druhy paliv spalují odděleně v samostatných kotlích dodávajících vyrobené teplo do společné parní sběrnice, ze které se uskutečňuje odběr tepla.

2.3.4.4 Cenová rozhodnutí ERÚ

Energetický regulační úřad podle § 2c zákona č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen, ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 6 písm. e) a § 32 odst. 4 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění

pozdějších předpisů, a § 6 zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), vydává cenové rozhodnutí o cenách elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie, kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných energetických zdrojů.^{53 54 55}

Zásadní věci z aktuálního cenového rozhodnutí č. 8/2008 ze dne 18. listopadu 2008:

1. Ceny uváděné v cenovém rozhodnutí neobsahují daň z přidané hodnoty.
2. Výkupní ceny jsou stanoveny jako minimální ceny podle zákona č. 526/1990 Sb., o cenách. Zelené bonusy jsou stanoveny jako pevné ceny podle téhož zákona. V rámci jedné výroby nelze kombinovat režim výkupních cen a režim zelených bonusů.
3. Výkupní ceny se uplatňují za elektřinu dodanou a naměřenou v předávacím místě výroby a sítě provozovatele příslušné distribuční soustavy nebo provozovatele přenosové soustavy.
4. Zelené bonusy se uplatňují za elektřinu dodanou a naměřenou v předávacím místě výroby a sítě provozovatele regionální distribuční nebo přenosové soustavy a dodanou výrobcem obchodníkovi s elektřinou nebo oprávněnému zákazníkovi a dále za ostatní vlastní spotřebu elektřiny.

2.3.4.5 Zprávy

ERÚ má povinnost pravidelně k 30. červnu vyhodnocovat výši podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny za uplynulý kalendářní rok a zároveň zveřejňovat ekonomické dopady výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů za cenu elektřiny pro konečné zákazníky v nadcházejícím kalendářním roce. Tuto zprávu ERÚ zveřejňuje v Energetickém regulačním věstníku.⁵⁶ Dále zákon ukládá povinnost pro Ministerstvo obchodu a průmyslu, Ministerstvo životního prostředí a ERÚ každoročně předkládat do 30. září zprávu o plnění cíle 8 % podílu výroby elektřiny

---

⁵³ Zákon č. 265/1991 Sb, o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen.

⁵⁴ Zákon č. 485/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích.

⁵⁵ Zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.

⁵⁶ Zákon č. 485/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích.

z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny. Zpráva je podkladem pro informování Evropské komise

2.3.5 Státní energetická koncepce

Státní energetická koncepce (dále jako „SEK“), schválená vládou ČR dne 10.3.2004, stanoví priority v energetickém sektoru. Základ SEK je zakotven v zákoně o hospodaření energií, který jí označuje jako strategický dokument s výhledem na 30 let vyjadřujícím cíle státu v energetickém hospodářství v souladu s potřebami hospodářského a sociálního rozvoje, včetně ochrany životního prostředí, sloužícím i pro vypracování územních energetických koncepcí. Vzhledem k tomu, že od doby, kdy byla SEK schválena došlo v rámci energetického hospodářství k podstatným změnám⁵⁷, tak musela být původní úprava SEK aktualizována. Tato aktualizovaná SEK obsahuje vizi a priority energetiky ČR a přehled očekávaného vývoje energetiky do roku 2050. Další rozvoj energetiky v ČR je založen na shodných principech jako je založena energetická politiky EU, zaměřuje se zejména na konkurenceschopnost ekonomiky ČR, trvale udržitelný rozvoj, bezpečnosti dodávek energie a odolnost při jejich výpadcích, sociální a hospodářská soudržnost.⁵⁸

Shrnutí

Mezinárodní právo se oblastí energetiky zabývá zejména v souvislosti s ochranou životního prostředí, zejména ochranou klimatu a zamezení negativních změn jeho. Na konferenci v Rio de Janeiro byla přijata Rámcová úmluva o klimatu, která byla v roce 1997 doplněna o Kjótský protokol. V tomto dodatku se vyspělé a rozvojové státy zavázali ke snížení emisí skleníkových plynů zejména oxidu uhličitého.

S ochranou klimatu se ztotožňuje i energetická politika EU, která je založena na třech pilířích: boj proti změně klimatu, snížení vnější závislosti EU na energetických dodávkách ropy a zemního plynu, podpora konkurenceschopnosti. Strategické cíle byly stanoveny pouze v prvním pilíři, a to stanovení snížení emise skleníkových plynů, kdy

---

⁵⁷ Především se začaly projevovat důsledky nerovnoměrného rozdělení prvotních energetických zdrojů.

⁵⁸ Více v Státní Energetická koncepce České republiky, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Praha, 2004

by EU měla v rámci mezinárodních vyjednávání snížit emise skleníkových plynů o 30 %, samotná EU bez ohledu na ostatní státy by měla snížit emise skleníkových plynů o 20 %, dále bylo stanoven 20 % podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě energie v EU, 10 % podíl biopaliv na celkové spotřebě nafty a zemního plynu v každém členském státě EU. Splnění těchto cílů chce EU dosáhnout prostřednictvím sekundárních pramenů práva, zejm. směrnic (např. směrnice o podpoře OZE, směrnice o biopalivech) či prostřednictvím podpůrných programů (např. Program inteligentní energie I, II).

Stejné principy, na kterých je založena energetická politika EU, obsahuje i Státní energetická koncepce ČR, jakožto hlavní politický dokument upravující vývoj energetiky v ČR do roku 2050. ČR jakožto členský stát EU má povinnost splnit cíle stanovené v sekundárních právních aktech EU. V oblasti obnovitelných zdrojů byla do českého právního řádu transponována směrnice o podpoře OZE zákonem o využívání OZE, prostřednictvím něhož musí ČR do roku 2010 splnit indikativní cíl podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8 %.

3. Podmínky pro využití vodní a větrné energie v České republice

3.1 Energie vody

3.1.1 Podmínky pro hydroenergetiku v České republice

Z hlediska na hrubé spotřeby energie v České republice představovala vodní energie podíl ve výši 2,81%⁵⁹ a je nepravděpodobné, že by došlo ke zvýšení tohoto podílu. Převážná část, kterou bude ještě možno využít, je soustředěna na menších tocích. Vzhledem k geografické poloze České republiky, kdy většina velkých toků na našem území pramení a vody jsou roztroušeny do velkého množství menších vodních toků, je výhodnější vyrábět elektrickou energii pomocí energie vody prostřednictvím malých vodních elektráren. Rozvoj hydroenergetiky v oblasti malých vodních elektráren doznal v posledních dvaceti letech na území České republiky výrazného pokroku. V této souvislosti došlo i ke zlepšení poměru využitých k dosud nevyužitým lokalitám, resp. v poměru energetického využití vodních toků. Odhaduje se, že z celkového potenciálu je využito zhruba 70% potenciálu. Zbývající potenciál má však mnohem horší podmínky pro hydroenergetiku, z čehož vyplývá, že ekonomie u budoucích realizací se bude vyznačovat delší dobou návratností a sníženým zájmem investorů.⁶⁰

3.1.2 Správa vodních toků v České republice

Vodní toky jsou území České republiky řízeny celkem pěti správami. Jsou to Povodí Labe, Povodí Vltavy, Povodí Ohře, Povodí Moravy a Povodí Odry. Správa povodí je právnickou osobou zřízenou podle zvláštního zákona.⁶¹ Založením povodí je pověřeno Ministerstvo zemědělství. Úkolem správy povodí je správa vodohospodářsky významných vodních toků, vodních toků tvořících státní hranici a provoz a údržba vodohospodářských děl.⁶² Seznam významných vodních toků vypracovává Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí. Správou drobných

---

⁵⁹ <http://www.mpo.cz/dokument64916.html>

⁶⁰ Skupina ČEZ: Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 43

⁶¹ Zákon č. 305/2000 Sb., o povodích.

⁶² Zákon č. 305/2000 Sb., o povodích.

vodních toků jsou pověřeny obce, jejichž územím dané toky protékají, dále pak fyzické a právnické osoby, popřípadě organizační složky státu. Důležité osoby pro investory, projektanty či stavebníky vodních elektráren jsou správci povodí. Správci povodí (správci významných vodních toků)⁶³ mají významné pravomoci v povolovacích a ve stavebních řízeních, kdy jim poskytují stanoviska pro vydání povolení s nakládání s vodami a pro vydání stavebního povolení k vodním dílům, dále se vyjadřují k posouzení souladu záměrů umístit, provést, změnit nebo odstranit stavbu, zařízení, pokud by takové záměry mohly ovlivnit poměry, energetický potenciál či jakost a nebo množství povrchových nebo podzemních vod.⁶⁴

3.1.3 Využitý potenciál a podmínky pro další využití jednotlivých povodí

V působnosti Labe je v provozu 540 malých vodních elektráren, o celkovém instalovaném výkonu 110 MW. Převážná většina nejnvýhodnějších lokalit je obsazena a energeticky využívána. Na středním úseku Labe jsou lokality obsazeny – v případech, kde k realizaci nedošlo, se vyskytly technické komplikace, nebo realizace vycházela ekonomicky nevýhodně. Horní úsek Labe je využit téměř na 100 %. Na dolním úseku Labe pod Ústím nad Labem se připravuje výstavba dvou zdymadel, která budou dispozičně řešena tak, aby mohla být v budoucnu též využita energeticky. Na ostatních tocích by realizace nových vodních děl byla velmi komplikovaná, především z hlediska ekologických požadavků.

Dosud nevyužitá lokality na Vltavě mají výrazně horší hydrologické podmínky. Ekonomie investic na těchto lokalitách bude za současných podmínek těžko navratitelná.

V obvodu působnosti Povodí Ohře jsou až na malé výjimky téměř všechny využitelné lokality vyčerpány. Za současných ekonomických podmínek, kde se návratnost investic u nejnvýhodnějších lokalit pohybuje ve desítkách let, nelze v budoucnu očekávat větší zájem o výstavbu malých vodních elektráren.

---

⁶³ Správci povodí viz Zákon č. 305/2000, o povodích a Zákon č. 254/2001, o vodách.

⁶⁴ Zákon č. 254/2001, o vodách.

Vyššímu využití lokalit v Povodí Odry brání ohrožení velkými vodami a také přístup Správy toku, který je pro výstavbu malých vodních elektráren málo vstřícný.

Zbývající volné lokality pro energetické využití v Povodí Moravy jsou pouze na dolních tocích. Některé lokality povodí Moravy ve svých vyjádřeních pro energetické využití nedoporučuje v souvislosti s možným ohrožením při velkých vodách. hruba 2/3 lokalit je tedy využito a zbytek neposkytuje investorům takové nabídky, aby zbývající lokality využily. Správy povodí si navíc ze zbytku ty výhodnější lokality rezervují pro vlastní investice.⁶⁵

Existují však další možnosti hydroenergetického využití:

1. Využití retenčních nádrží a rybníků,
2. využití vodárenských objektů, vybudovaných pro účely zásobování pitnou či užitkovou vodou,
3. rekonstrukce MVE se zastaralou technologií.

3.1.4 Výstavba a provoz malé vodní elektrárny a její vliv na životní prostředí

Jak již bylo výše zmíněno, tak v posledních dvaceti letech došlo k velkému nárůstu výstavby malých vodních elektráren. Přes svou šetrnost k životnímu prostředí má malá vodní elektrárna řadu odpůrců, a to právě hned v ranné fázi, tedy při její výstavbě. Část ekologů, přírodovědců i jiných odborníků z příbuzných oborů se k výstavbě staví negativně z důvodu, že by mohlo dojít k ohrožení, znehodnocení či poškození cenných přírodních komplexů v dotčených oblastech, ekosystémů a především tzv. říčních fenoménů s množstvím živočišných a rostlinných druhů.

Výstavba a následný provoz MVE mají vliv na životní prostředí v těchto oblastech: 1. Kontaminace vody ropnými produkty, 2. Ovlivnění hydrologie vodního toku, 3. Akustické projevy provozu malých vodních elektráren, 4. Dopad na faunu a flóru

---

⁶⁵ Skupina ČEZ: Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 44-46

říčního ekosystému, 5. Vliv realizace stavby malé vodní elektrárny na dotčené prostředí.⁶⁶

Ad. 1)

Do přímého kontaktu s říční vodou přichází vždy určitá část technologie malé vodní elektrárny. Touto částí bývá hlavně vodní turbína a její technologická příslušenství. Turbosoustrojí stejně jako převážná většina ostatní technologie jsou v zájmu své funkčnosti odkázány na mazání svých pohyblivých částí. V některých případech jde stále ještě o olejové náplně a maziva z ropných produktů. Ke kontaminaci potom může dojít buď technickou závadou na zařízení nebo nevhodnou manipulací.

Ad. 2)

Po vydání povolení s nakládání vodami a stavebního povolení, je provozovatel malé vodní elektrárny povinen dodržovat povinnosti a podmínky, stanovenými těmito povoleními. Jednou z těchto povinností je dodržování sjednaného množství vody, které pro provoz malé vodní elektrárny určuje vodoprávní řízení. Zde může dojít ke škodám při vysoušení přelivných hran jezů a u derivovaných úseků toku také k úhynu ryb a jiné fauny. Škody vznikají zaplavením dotčeného území nesprávnou manipulací, špatně nastavenou hladinovou regulací, nebo při odvádění velkých vod. Tyto škody způsobuje pouze lidský faktor nesprávnou manipulací a nedodržováním příslušných směrnic a zákonů.

Ad. 3)

Turbosoustrojí i s veškerým příslušenstvím se vždy může více či méně projevat hlučností. Stejně tak i od stavební části, tj. tělesa jezu, jezové náplavky, jalových přepadů, rybích přechodů atd. Akustický projev malé vodní elektrárny je nutno kontrolovat a omezovat na přijatelnou míru. Měřením hluku se zabývají okresní hygienické stanice, různé odborné organizace a výzkumné ústavy. Pokud již nelze hluk omezit pod přípustnou mez optimalizací technologie, je nutno instalovat protihlukové bariéry.

---

⁶⁶ Skupina ČEZ: Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 56-59

Ad 4)

Projevuje se hlavně důsledkem deficitu kyslíku ve vodě, který je způsoben při stavbě vodního díla, nebo provozem malé vodní elektrárny. Na deficit kyslíku v říčním toku, který se často projevuje v blízkosti vodních elektráren, má vliv:

- Odběr vody turbínami ze spodních vrstev pod hladinou toku nebo nádrže,
- tlak pod hladinou, který v důsledku zvyšující se hodnoty (s hloubkou) snižuje rozpustnost kyslíku,
- teplota vody,
- rychlost proudění vody,
- biologické pochody u dna nádrže před malé vodní elektrárny.

Ad. 5)

Projevuje se někdy již při zpřístupnění stavby budováním komunikací, inženýrských sítí a případně jejich přeložek. Tím mohou být ovlivněny spodní i povrchové vody. Zde je hlavním činitelem opět lidský faktor. Zamezit škodám, případně ekologickým haváriím, musí řešit projekt již od geologického průzkumu a přípravy staveniště.

3.1.5 Postup při zřizování malé vodní elektrárny

Výstavba a realizace malé vodní elektrárny by se dala rozdělit do tří fází :

1. Předprojektová příprava,
2. zpracování projektu a získání stavebního povolení,
3. technická realizace díla.

V rámci předprojektové přípravy musí zájemce posoudit možnosti realizace malé vodní elektrárny a připravit podklady nutné pro získání povolení k jejímu zřízení a to zejména vytipovat vhodnou volnou lokalitu, vyřešit otázku koupě či pronájmu, zaevidovat se jako zájemce o stavbu malé vodní elektrárny na odboru životního prostředí příslušného úřadu, ověřit hydrologické podmínky vytipované lokality, ověřit si dle možností nutné

podmínky, které budou na základě zvláštních předpisů nutné splnit při realizaci⁶⁷, opatřit si technicko-ekonomickou studii energetického využití lokality s návrhem technologického zařízení s odhadem celkových investic a návratnosti stavby a především získat povolení k nakládání s vodami vodohospodářského úřadu a zajistit podmínky pro získání stavebního povolení.

Jak již bylo výše zmíněné, tak je stavebník vodní elektrárny povinen předtím než získá stavební povolení si opatřit u příslušného vodoprávního úřadu povolení s nakládání s vodami a souhlas s výstavbou vodního díla. Zákon č. 254/2000 SB., o vodách (dále jako „zákon o vodách“) stanoví pro každou fyzickou či právnickou osobu, která nakládá s povrchovými a podzemními vodami povinnost dbát o jejich ochranu a zabezpečovat jejich hospodárné a účelné užívání podle podmínek tohoto zákona, dále pak aby nedocházelo ke znehodnocování jejich energetického potenciálu a k porušování jiných veřejných zájmů.⁶⁸ Smyslem tohoto ustanovení je uplatnění principů udržitelného vývoje (viz výše) a zásad ochrany životního prostředí. V případě stavebníka vodní elektrárny je uvedena povinnost zabezpečit své stavby zásobováním vodou a odváděním, čištěním popřípadě jiným zneškodňováním odpadních vod. Splnění této povinnosti stavebník prokáže v průběhu řízení o její povolení. Ten, kdo chce nakládat s vodami a nejedná se o obecné nakládání s vodami⁶⁹, je povinen získat k tomu povolení. Zákon o vodách uvádí demonstrativně druhy nakládání a mezi nimi je i v případě nakládání s povrchovými vodami i uvedeno využívání elektrického potenciálu povrchových vod. Pro stavitele vodní elektrárny však neznamena skutečnost, že získá spolu s povolením s nakládání s vodami i povolení vybudovat vodní dílo. Povolení k nakládání s vodami je správní rozhodnutí, které zakládá práva a ukládá povinnosti fyzickým a právnickým osobám. Řízení o vydání povolení k nakládání s vodami se zahajuje na návrh. Příslušným vodoprávním úřadem je obecní úřad obce s rozšířenou působností, není-li příslušným krajský úřad. Žádosti i rozhodnutí o povolení k nakládání s vodami jsou stanoveny vyhláškou č. 432/2001 Sb., o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu.

---

⁶⁷ tj. omezení vyplývající z předpisů týkající se ochrany půdního fondu, ochrany lesa, ochrany životního prostředí, omezení vyplývající z vodního a stavebního zákona

⁶⁸ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách.

⁶⁹ § 6 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách.

Podklady pro vodoprávní řízení jsou dle zákona o vodách ekonomické a jiné údaje správců povodí k předmětné věci, dále pak jsou nezbytným podkladem pro vydání povolení k nakládání s vodami i stanoviska správců povodí. Povolení k nakládání s vodami se vydává na časově omezenou dobu a v případě využívání energetického potenciálu vod je stanoveno, že povolení nemůže být vydáno na dobu kratší než 25 let. Práva a povinnosti vyplývající z povolení k nakládání s vodami může přejít ve stanoveném rozsahu i jeho nabyvatele a to v případě, že pozemky či stavby, v tomto případě vodní elektrárna, budou sloužit původnímu účelu. Zákon o vodách umožňuje příslušnému vodoprávnímu úřadu, aby z cizího či vlastního podnětu zahájil řízení o změně či zrušení platného povolení k nakládání s vodami a to za podmínek či z důvodů, které jsou v zákoně taxativně vymezeny (změna podmínek rozhodných pro vydání povolení k nakládání s vodami, závažné porušení povinností stanovených zákonem o vodách, nevyužívání povolení k nakládání s vodami bez vážného důvodu po dobu delší dvou let, požádá-li oprávněný o jeho zrušení, přesahuje-li rozsah vydaného povolení k nakládání s vodami dlouhodobě potřebu oprávněného, změna právních předpisů aj.). Povolení k nakládání s vodami zaniká uplynutím doby, na kterou bylo uděleno; zánikem vodního díla; zánikem právnické či smrti fyzické osoby, pokud nedošlo k přechodu oprávnění na dalšího nabyvatele.

Ke zřízení, změně či odstranění vodního díla je třeba povolení. Definice a demonstrativní výčet vodních děl je uveden v zákoně o vodách, kdy vodní díla jsou stavby, které slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchovým vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaných tímto zákonem. Mezi tyto stavby spadají i vodní elektrárny. Povolení vydává příslušný vodoprávní úřad, který plní funkci speciálního stavebního úřadu. Jedná se o obecní úřad obce s rozšířenou působností, výjimečně pověřený obecní úřad a újezdní úřad. Náležitosti a specifikace rozhodnutí o stavebním povolení je uvedena ve vyhlášce č. 432/2001 Sb., o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu. Zákon o vodách umožňuje, aby vodoprávní úřad stanovil podmínky za kterých se stavební povolení vydává. U staveb využívajících energetický potenciál vod může vodoprávní úřad vyzvat o žadatele o

předložení návrhu manipulačního řádu, případně výpočtu povodňové vlny. Manipulační řád schvaluje vodoprávní úřad rozhodnutím ve vodoprávním řízení.⁷⁰

Vlastníka vodního díla poté povolení zavazuje k následujícím povinnostem:

- dodržovat podmínky a povinnosti, za kterých bylo vodní dílo povoleno, zejm. schválený manipulační řád,
- udržovat vodní dílo v řádném stavu,
- provádět na vlastní náklad opatření, která mu vodoprávní úřad uloží k odstranění závad,
- provádět na vlastní náklad u vodního díla technicko-bezpečnostní dohled,
- dbát pokynů správce toku v případě mimořádných situací na dotčeném vodním toku,
- odstraňovat předměty a hmoty zachycené či ulpělé na vodních dílech aj.

3.2 Energie vzduchu

3.2.1 Větrná energetika na území České republiky

Stejně jako v okolních státech se i na našem území využívala v minulosti energie větru ve větrných mlýnech. Další etapou využití větrné energie na našem území bylo období větrných turbín pohánějících vodní čerpadla ve dvacátých letech 20.století. Koncem 80. a začátkem 90. let minulého století začala v České republice výroba velkých větrných elektráren. Rozvoj větrné energetiky v devadesátých letech probíhal ve dvou fázích. V první fázi byl výrazní rozvoj v období 1990 – 1995 motivován předpokladem podnikatelů, že bude uvolněna regulace cen elektrické energie (jak vyplývalo z vládního prohlášení) a podpořena výstavba větrných elektráren obdobným způsobem jako v Dánsku a Německu, o čemž se mohla řada podnikatelů osobně přesvědčit již díky možnosti volného cestování. Druhá motivující okolnost vyplývala z nabídky větrných elektráren české výroby. Tyto nabídky byly mimořádně ekonomicky lákavé. Tato, na první pohled velká přednost větrných elektráren české výroby, se postupně proměnila

---

⁷⁰ Zákon č. 254/2001 Sb., zákon o vodách.

v brzdu rozvoje. Větrné elektrárny byla instalovány aniž byly ověřeny zkušebním provozem, neprošly atestačním měření, deklarované výkonové křivky nebyly ověřeny. Po roce 1990 se větrná energetika začala rozvíjet bez jakéhokoliv odborného zázemí a bez potřebných legislativních norem. Podnikání ve větrné energetice vyžaduje:

- odborné znalosti potřebné pro určení větrného potenciálu konkrétní lokality,
- znalosti potřebné pro správné umístění turbíny v terénu,
- znalosti o poli hlukových emisí,
- znalosti z oblasti silnoproudu,
- z činnosti automatického řízení,
- znalosti o možných klimatických vlivech na větrnou elektrárnu,
- znalosti stavebního zákona aj.

Druhá fáze začala přijetím cenového výměru, kterým Energetický regulační úřad (dále jako „ERU“) v listopadu 2001. Zásadní změnu do režimu určování výkonných cen elektřiny vyrobené větrnými elektrárnami přinesl zákon o podpoře OZE. Tento zákon ukládá provozovateli přenosové soustavy a nebo provozovatelům distribučních soustav povinnost přednostně připojit zařízení na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů, pokud toto splňuje podmínky připojení a dopravy elektřiny. Zákon stanovil provozovatelům regionálních distribučních soustav a provozovateli přenosné soustavy povinnost vykupovat veškerou elektřinu z obnovitelných zdrojů. Výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů má právo si vybrat, zda svoji elektřinu nabídne k výkupu za pevnou cenu nebo zda za ni bude požadovat zelený bonus.^{71 72}

3.2.2 Podmínky pro větrnou energetiku v ČR

Základním kritériem pro hodnocení větrného potenciálu jednotlivých lokalit v ČR a také pro stanovování pevné výkupní ceny je referenční hodnota větrného potenciálu.⁷³ Stanovení této hodnoty je důležité také pro splnění indikativního cílu dané Směrnicí o podpoře OZE, ve kterém má ČR závazek dosáhnout podílu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů ve výši 8 % do roku 2010.⁷⁴ Pro stanovení referenční hodnoty

⁷¹ Viz Hošek, J., Štekl, J.: Větrný potenciál a možnosti jeho využití, Vesmír 84, 2005

⁷² Více v Štekl, J.: Větrná energie a její možnosti v ČR. Obnovitelné zdroje energie a možnosti jejich uplatnění v České republice, str. 59-82

⁷³ Více o výpočtu větrného potenciálu v Skupina ČEZ: Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 100.

⁷⁴ V roce 2008 byla výše podílu větrných elektráren na celkové spotřebě energie 0,34% a podíl větrných elektráren na OZE 6,56%.

pro území ČR chybí podklad. Překážkou pro získání tohoto podkladu tkví v povolení vstupu do sítě rozvodnými společnostmi, ocenění vlivu schvalovacích řízení – a to zejména EIA(viz níže). Většina území ČR se vyznačuje nízkým větrným potenciálem. Využití té malé části území, která se vyznačuje vyšším větrným potenciálem, je však limitováno CHKO jako jsou přírodní parky, plochami vymezenými NATUROU 2000 aj. Předpokládalo se, že orgány životního prostředí umožní výstavbu větrných elektráren v lokalitách s vysokým větrným potenciálem, které leží v krajinné oblasti s nižším než 1. stupněm ochrany a v přírodních parcích. Tyto lokality však zůstávají nedostupné přes šetrnost vlivu větrných elektráren k životnímu prostředí.⁷⁵

V roce 1995 byl publikován první odhad realizovatelného potenciálu a to v rozmezí 340 – 410 MW. V roce 2003 se hodnota realizovatelného potenciálu zvýšila a to na rozmezí 570 – 680 MW. V letech 2012 – 2014 se odhaduje výše instalovaného výkonu na 600 – 700 MW s roční výrobou 920 až 1100 GWh, na období let 2016 – 2018 by mohl výkon dosáhnout hodnoty 800 – 900 MW s roční výrobou 1230 – 1380 GWh. Odhad celkového realizovatelného potenciálu pro území ČR je 900 MW.⁷⁶

Přes kritiku tohoto zdroje energie, kdy lze mnohdy ztěžka odhadnout a spolehnout na vlastnosti větru, je tu příklad ze sousedního Německa a to ze států Šlesvicko – Holštýnsko a Sasko – Anhaltsko, které za pomoci větrných elektráren pokryly 35 % celkové spotřeby elektrické energie. V podmínkách České republiky se toto pokrytí odhaduje na hodnotě okolo 12 % celkové spotřeby elektrické energie.⁷⁷

3.2.3 Vliv větrných elektráren na životní prostředí

Větrné elektrárny mají vliv na životní prostředí v následujících oblastech:

- hluk vydávaný větrnou elektrárnou,
- produkce infrazvuku nebezpečného pro život člověka,
- větrné elektrárny ruší televizní a rádiový signál,
- vztah větrných elektráren ke krajinnému rázu,

---

⁷⁵ Skupina ČEZ, Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 101.

⁷⁶ Skupina ČEZ, Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 105.

⁷⁷ Více v Kuntzsch, Daniels W.,: Windenergienutzung im Freistaat Sachsen. Ein Projekt des Sächsischen Staatsministeriums für Umwelt und Landesentwicklung, str. 139

- větrné elektrárny a avifauna.

Ad. 1)

Zvuky, které větrné elektrárny vydávají mají dvě příčiny: otáčející se prvky ve strojovně (převodovka, generátor a další mechanismy) a proudění vzduchu kolem listů vrtule. Oproti prototypům z počátku devadesátých let se podařilo díky nové technologii snížit hlučnost větrných elektráren na minimum. nařízení vlády č. 502/2000 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací určuje nejvyšší přípustnou hladinu akustického tlaku ve venkovním prostoru pro den (6-22 hodin) 50 dB a pro noc 40 dB.⁷⁸ V případě pochybností se uskuteční tzv. hygienické měření . Při něm se výsledky akustické studie ověřují přímo měřením hluku u nejbližších obytných domů.⁷⁹

Ad. 2)

Infrazvuk je označení pro podélné vlnění v pružném prostředí s frekvencemi nižšími než slyšitelný zvuk (méně než 20 Hz). Typické zdroje v životním prostředí člověka poznamenaném technikou jsou všechny druhy strojů. V přírodě je infrazvuk vytvářen bouřkami, vodopády, ale také větrnými turbulencemi na budovách. Česká legislativa používá pro infrazvuk hodnotu 90 dB. Z měření provedených v České republice vyplynulo, že větrné elektrárny zvyšují přirozený infrazvuk v daných lokalitách o cca 2 dB, přičemž tento ani v tomto případě nedosahuje hodnoty 73 dB. Rozdíl 2 dB je velice nízký a větrné elektrárny nemohou mít v žádném případě vliv na obyvatelstvo, protože jen při mírném zvýšení rychlosti větru by zároveň narostly i přirozené hladiny infrazvuku v přírodě a dosahovaly by vyšších hodnot než 73 dB.⁸⁰

Ad. 3)

Větrné elektrárny se stavějí pouze na místech, která byla v projektové fázi schválena správci komunikačních sítí. U některých projektů může dojít k anomálii ve smyslu narušení televizního signálu, kdy točící se rotor může způsobovat kolísání intenzity

---

⁷⁸ Nařízení vlády č. 502/2000, o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

⁷⁹ Hnutí duha: Větrné elektrárny: mýty a fakta, České Budějovice- Brno, 2006, str. 10

⁸⁰ Infrazvuk - otázky a odpovědi. ČSVE: Česká společnost pro větrnou energii [online]. 04.05.2009, [cit. 28.10.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.csve.cz/cz/clanky/infrazvuk-otazky-a-odpovedi/64>>

signálu. Totéž však způsobují i projíždějící vlaky či automobily. Zmíněné kolísání je však patrné jen v blízkosti pohybujících se předmětů a navíc se dnes vrtule turbín nevyrábějí z kovu, nýbrž z umělých pryskyřic, takže elektromagnetické vlny neodrážejí. Stížnosti se vyskytly zhruba u desetiny projektů, a to zejména v místech, kde již byla nízká intenzita televizního signálu.⁸¹

Ad. 4)

Větrné elektrárny nesporně tvoří nové dominanty v krajině, jsou nepřehlédnutelné a každý pozná, že netvoří přirozenou součást přírody a krajiny. Stejně tak jako v minulosti větrné mlýny, které předcházely větrným elektrárnám, jsou větrné elektrárny novým prvkem, což ovšem neznamená, že krajinný ráz hyzdí. Jsou samozřejmě místa, která nejsou vhodná k tomu, aby na nich větrná elektrárna stála. Projektant musí ve svém projektu toto vzít do úvahy a vyvarovat se střetu s požadavky ochrany přírody a krajiny či památkové péče. V podmínkách České republiky tyto projekty vždy podléhají hodnocení vlivu na krajinný ráz. Při něm se vytvoří pohledové studie, které umožní dopředu posoudit, jak bude elektrárna v krajině vypadat. Při posuzování je brán v potaz počet turbín, jejich rozložení a blízkost jiných větrných farem či dalších dominant. Je jisté, že větrné elektrárny nenajdou své místo v maloplošných chráněných územích (přírodní rezervace, přírodní památky) nebo v prvních zónách národních parků a chráněných krajinných oblastí.⁸²

Ad. 5)

Pokud jsou elektrárny dobře naplánované a postavené, nepředstavují pro ptáky a zvířata vážné nebezpečí. Chování ptáků ale i divokých zvířat v blízkosti větrných elektráren je rozdílné; zatímco některé druhy ptáků staví svá hnízda částečně v úkrytu generátorových skříní jiné druhy se okolí elektráren vyhýbají. Vědecky podložené studie dokládají, že takzvané „sekání ptáků“ větrnými elektrárnami se neobjevuje. Otáčející lopatky pro letící opeřence riziko představují, avšak ne velké. Turbína je pro ně viditelná překážka, kterou oblétají. Nebezpečnější je v noci nebo za mlh, ale ani tehdy

---

⁸¹ Infrazvuk - otázky a odpovědi. ČSVE: Česká společnost pro větrnou energii [online]. 04.05.2009, [cit. 28.10.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.csve.cz/cz/clanky/infrazvuk-otazky-a-odpovedi/69>>

⁸² Infrazvuk - otázky a odpovědi. ČSVE: Česká společnost pro větrnou energii [online]. 04.05.2009, [cit. 28.10.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.csve.cz/cz/clanky/infrazvuk-otazky-a-odpovedi/69>>

nebyly zaznamenány fatální důsledky. Ani případný střet s otáčející se lopatkou nemusí končit tragicky, přestože její obvodová rychlost na koncích dosahuje až 200 km/h. Kamery zaznamenaly, že vzduchový polštář okolo lopatky dokáže ptákem smýknout a tedy zabránit letu, aniž by ho zranil či usmrtil.^{83 84}

V České republice byla vypracována studie o vlivu větrné elektrárny na populaci ptáků od Prof. Dr. K. Šťastný, Csc. a Doc. Dr. V. Bejček, Csc., z katedry ekologie LF VŠZ Praha v letech 1993 až 1994. V lokalitě Dlouhá louka v Krušných horách provedli výzkum hnízdních společenstev ptáku na třech biotopech této lokality a to v délce jednoho měsíce před a po výstavbě. V závěru této výzkumné zprávy bylo mj. následující: *„Bylo shledáno, že výstavbou větrné elektrárny nebyla zasažena žádná lokalita, zasluhující ochranu. V blízkosti nebylo zjištěno hnízdiště žádného ohroženého druhu vyjma hýla rudého, jehož hnízdní výskyt byl však zaznamenán až po výstavbě větrné elektrárny. Prezentované výsledky jsou dokladem, že provoz větrné elektrárny významným způsobem neovlivňuje hnízdní společenstva ptáků. Zjištěné rozdíly na otevřené ploše v blízkosti větrné elektrárny bezesporu nesouvisejí s jejím provozem, nýbrž likvidací lučního porostu během její výstavby a rozoráním celé louky před novým osetím. Nebylo možno z časových důvodů provést analýzu situace během podzimní migrace.“*⁸⁵ Na základě vlastních výsledků a zkušeností zahraničních autorů lze předpokládat, že větrná elektrárna nebude mít zásadně rušivý vliv na avifaunu.⁸⁶

Významnou ochranu dále poskytuje soustava NATURA 2000, která představuje jakýsi společný základ ochrany přírody v rámci celé EU. Jedná se o určitý pás či soustavu území se stanoveným stupněm ochrany. Na území České republiky je NATURA 2000 tvořena ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami. V rámci těchto území dojde k posuzování všech plánů a projektů, u nichž je pravděpodobné, že by zanechaly negativní dopad na ptačích oblastech či evropsky významných lokalitách.⁸⁷ Výsledkem

---

⁸³ Infrazvuk - otázky a odpovědi. ČSVE: Česká společnost pro větrnou energii [online]. 04.05.2009, [cit. 28.10.2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.csve.cz/cz/clanky/infrazvuk-otazky-a-odpovedi/69>>

⁸⁴ Hnutí Duha: Větrné elektrárny: mýty a fakta, České Budějovice – Brno, 2006

⁸⁵ více v časopise Větrná energie, No 17, 2002

⁸⁶ Skupina ČEZ: Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, str. 108

⁸⁷ §45h a 45i zákona č. 114/1992, O ochraně přírody a krajiny.

hodnocení vlivů bude stanovisko, které je ovšem na rozdíl od stanoviska EIA (viz níže) závazné.⁸⁸

3.2.4 Výstavba větrných elektráren v ČR

Výstavba větrných elektráren je složitý proces, který má několik fází. Kromě vyhotovení počátečního projektu, předchází samotné výstavbě různá povolovací, správní, stavební řízení. Nepřehlednost, průtahy a jiné správní překážky zpomalují a znesnadňují celý proces výstavby elektráren. Evropská stejně tak národní legislativa se snaží v rámci podpory o odstranění a o zjednodušení těchto správních postupů. Nejdůležitějším rozhodnutím či výstupem správního úřadu, které je nutné pro výstavbu větrné elektrárny, je stavební povolení. Cesta ke stavebnímu povolení však vyžaduje povolení a vyjádření jiných úřadů. Kromě stavebního povolení musí žadatel získat v případě výstavby větrné elektrárny ještě stanovisko příslušného úřadu při posuzování vlivů na životní prostředí. Velké zdržení projektu by nastalo v případě, že v územním plánu pro danou oblast, kde se má větrná či vodní elektrárna vystavět, není zahrnuta možnost této výstavby. V tomto případě by stavebnímu řízení muselo ještě předcházet územní řízení a vydání nového územního plánu.

Cílem posuzování vlivů na životní prostředí – EIA (Environmental Impact Assessment) je posouzení určitého záměru na životní prostředí, předtím než tento záměr bude realizován. V tomto specifickém řízení se odráží jedna ze zásad práva životního prostředí – zásada prevence, prostřednictvím níž se právní úprava snaží minimalizovat škody na životním prostředí či jim předcházet.⁸⁹ EIA je průřezový nástroj ochrany životního prostředí, to znamená, že posuzuje vlivy záměrů na všechny možné složky životního prostředí. V případě výstavby větrných elektráren orgány ochrany životního prostředí zkoumají vliv výstavby větrné elektrárny na flóru (kácení zeleně, ohrožení chráněných druhů rostlin), vliv na faunu (ochrana tažného a hnízdícího ptactva, chráněné druhy živočichů) a v neposlední řadě vliv na krajinný ráz.

---

⁸⁸ Viz Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2007, str. 362-363.

⁸⁹ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007, str. 207

„Základním smyslem procedury vyhodnocování vlivů činností na životní prostředí, obecně známé pod zkratkou EIA, je prevence dalších škod na přírodě a životním prostředí člověka. EIA je velmi účinným nástrojem umožňujícím zabránit realizaci projektů, které by nepřipustně poškodily přírodu nebo alespoň vybrat z různých alternativ určitého obecně prospěšného projektu alternativu s nejmenšími negativními vlivy na životní prostředí.“, Josef Vavroušek, ekolog a bývalý ministr životního prostředí.

Problematika posuzování vlivů záměrů na životní prostředí je upravena ve směrnici Rady 85/377/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí. V českém právním řádu je posuzování vlivů záměrů na životní prostředí součástí zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (dále jako „zákon o posuzování vlivů“). Předmětem zákona o posuzování vlivů jsou záměry, v zákoně vymezené jako stavby, činnosti a technologie uvedené v Příloze č. 1 tohoto zákona. Příloha č. 1 je dále rozdělena na dvě kategorie. Do Kategorie I náleží záměry, které vždy podléhají posouzení, jedná se tedy o obligatorní posuzování vlivů záměrů na životní prostředí. Do Kategorie II pak náleží ty záměry, které vyžadují zjišťovací řízení, v tomto případě se jedná o fakultativní posuzování vlivů záměrů na životní prostředí.⁹⁰ Právě do Kategorie II spadají vodní a větrné elektrárny, resp. vodní elektrárny s celkovým instalovaným výkonem výroby vyšším než 50 MWe, vodní elektrárny s celkovým instalovaným výkonem výroby od 10 MWe do 50 MWe a větrné elektrárny s celkovým instalovaným výkonem vyšším než 500 kWe nebo s výškou stojanu přesahující 35 m.

Proces posuzování je zahájen oznámením příslušnému správnímu orgánu, které učiní ten, který chce daný záměr provést tedy oznamovatel. Správními orgány, které jsou příslušny daný záměr projednat, jsou Ministerstvo životního prostředí nebo krajský úřad. Oznámení musí obsahovat údaje o oznamovateli, o záměru, o stavu životního prostředí v dotčeném území, o vlivech záměru na obyvatelstvo a na životní prostředí atd. Další fází je zjišťovací řízení. Zjišťovací řízení má dvě základní funkce. Cílem zjišťovacího řízení je upřesnění rozsahu údajů, které mají být součástí dokumentace a

---

⁹⁰ Damohorský, M.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007, str. 207-208.

to s ohledem na konkrétní záměr, faktory životního prostředí a současný stav poznatků a metody posuzování. Druhou a v případě větrných elektráren zvláště důležitou funkcí zjišťovacího řízení je zjištění, zda se bude v případě fakultativně posuzovaných záměrů posuzování provádět či nikoliv.

Příklad závěru zjišťovacího řízení větrných elektráren I. a II. Janov Krajského úřadu Pardubického kraje :

„ Záměr Větrná elektrárna I. a II. Janov naplňuje dikci bodu 3.2 Větrné elektrárny s celkovým instalovaným výkonem vyšším než 500 kWe nebo s výškou stožanu přesahující 35 m, kategorie II přílohy č. 2 k citovanému zákonu. Prot bylo dle § 7 zákona provedeno zjišťovací řízení , jehož cílem bylo zjištění , zda záměr bude posuzován podle citovaného zákona.

Na základě zjišťovacího řízení provedeného podle § 7 citovaného zákona došel příslušný orgán k závěru, že záměr Větrná elektrárna I. a II. Janov nebude posuzován podle citovaného zákona.

V následujících stupních přípravné a projektové dokumentace, realizace záměru a provozu vlastního záměru a návazných správních řízeních budou respektovány podmínky uvedené ve vyjádřeních dotčených orgánů státní správy, které jsou přílohou tohoto závěru zjišťovacího řízení...“

V případě, že příslušný správní orgán rozhodne o tom, že bude konat posuzování, pokračuje řízení fází, kdy oznamovatel zajišťuje zpracování dokumentace a její předložení příslušnému správnímu úřadu. Podklady pro dokumentaci by měly obsahovat oznámení, vyjádření dotčených správních orgánů, dotčených samosprávných orgánů a veřejnosti, závěry ze zjišťovacího řízení. Náležitosti dokumentace jsou uvedeny v příloze č. 4 zákona o posuzování vlivů. Dokumentaci zpracovává autorizovaná osoba, tedy osoba, která je držitelem autorizace udělované ministerstvem ve správním řízení. Další fází řízení je nezávislými experty vypracovaný posudek. Posudek nechává vypracovat příslušný správní úřad na náklady oznamovatele. Podle přílohy č. 5 zákona o posuzování vlivů musí obsahovat následující náležitosti:

- základní údaje (název záměru, rozsah záměru, umístění záměru, obchodní firmu oznamovatele, IČ oznamovatele, sídlo oznamovatele),
- posouzení dokumentace,
- posouzení technického řešení záměru s ohledem na dosažený stupeň poznání pokud jde o znečišťování životního prostředí,
- posouzení navržených opatření k prevenci, vyloučení, snížení popřípadě kompenzaci nepříznivých vlivů na životní prostředí,
- vypořádání všech obdržných vyjádření k dokumentaci,
- celkové posouzení akceptovatelnosti záměru z hlediska vlivů na životní prostředí,
- návrh stanoviska.

Závěrečnou fází řízení o posuzování vlivů záměru je vydání stanoviska příslušného úřadu. Toto stanovisko je vypracováno na základě dokumentace, případně oznámení, posudku, veřejného projednání posudku a různých vyjádření k tomuto posudku. Stanovisko je odborným podkladem pro vydání rozhodnutí navazujících řízení, kromě řízení dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále jako „stavební zákon“) i vodoprávního řízení dle zákona o vodách aj. Stanovisko dle zákona o posuzování vlivů má procesní povahu, tzn. že musí být vydáno ať pozitivní či negativní, jinak by nemohlo dojít k vydání rozhodnutí v navazujícím řízení. Negativního stanovisko či stanovisko doplněné o omezující podmínky není závazné pro správní orgán rozhodující v daném řízení. Stanovisko samo o sobě není správním rozhodnutím. Zákon o posuzování vlivů stanoví, že stanovisko má platnost omezenou na dva roky, kdy tato lhůta může být na žádost oznamovatele prodloužena, a to i opakovaně.

Pro výstavbu větrné elektrárny je nutné, aby si stavebník v rámci stavebního řízení opatřil stavební povolení. Většinou má v tomto případě stavební povolení dvě formy a to správní rozhodnutí (stavební povolení) nebo ohlášení. Ohlášení se týká jednodušších staveb, které zákon vymezuje v ustanovení § 104 stavebního zákona, kde je uvedena i větrná elektrárna do výšky 10 m. Stavebník této stavby musí informovat vlastníky sousedních pozemků a staveb a jejich vyjádření spolu s vyjádřeními dotčených úřadů připojit k žádosti. Vlastníci sousedních pozemků jsou účastníky tohoto řízení a mohou proto vznést námitky proti stavbě a to v 15 denní lhůtě. Ohlášenou stavbu lze provést na

základě písemného souhlasu stavebního úřadu. Platí zde právní fixe, že stavbu lze provést, pokud nebude stavebníkovi souhlas doručen do 40 dnů ode dne, kdy došlo k ohlášení. Ohlášená stavba nemůže být provedena, pokud by byla v rozporu s územně plánovací informací, obecnými požadavky na výstavbu, regulačním plánem, územním rozhodnutím, územním souhlasem, technickými požadavky pro danou stavbu. Daleko složitější je postup při získávání stavebního povolení u větrných elektráren, jejichž výška přesahuje 10 m. V tomto případě musí stavebník projít „klasickým“ stavebním řízením, jehož účastníky jsou stavebník, vlastník stavby, vlastník pozemku, vlastník sousedního pozemku či osoba, která má k sousednímu pozemku právo odpovídající věcnému břemeni a společenství vlastníků jednotek.

K žádosti o stavební povolení je nutno připojit:

- doklady potvrzující vlastnické právo,
- projektovou dokumentaci,
- plán kontrolních prohlídek stavby,
- závažná stanoviska, případně stanoviska či jiné doklady vyžadované zvláštními právními předpisy.

Po obdržení žádosti a k ní připojených podkladů ji stavební úřad přezkoumá a zjistí, zda lze stavbu provést. V průběhu přezkoumávání žádosti může stavební úřad zjistit některé její nedostatky, zejména pak tehdy, když nejsou splněny náležitosti projektové dokumentace. Stavební úřad pak vyzve stavebník k odstranění těchto nedostatků. Stavební úřad oznámí zahájení stavebního řízení účastníkům ve lhůtě nejméně 10 dnů před ústním jednáním. Účastníci řízení mohou uplatnit své námitky proti projektové dokumentaci, způsobu provádění a užívání stavby a proti požadavkům dotčených orgánů. Ve stavebním povolení stanoví stavební úřad podmínky pro provedení stavby, rozhodne o námitkách účastníků.⁹¹

3.3 Překážky ve správním řízení a nástin jejich řešení

Po přehledu právního i faktického stavu obnovitelných zdrojů energie, zejména energie z vodních a větrných elektráren, je vhodné zamyslet se nad tím, zda jsou tyto zdroje na

---

⁹¹ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavební řádu (stavební zákon)

našem území využívány efektivně a zda se ČR podaří alespoň se přiblížit indikativnímu cíli podílu 8 % energie obnovitelných zdrojů na celkové hrubé spotřebě energie. Objem vyrobené elektřiny z obnovitelných zdrojů bude 4,7 % na celkové hrubé spotřebě elektřiny.⁹² Dosáhnout výše zmíněného indikativního cíle by znamenalo téměř zdvojnásobit produkci elektřiny z obnovitelných zdrojů. Velký podíl na produkci elektřiny mají vodní elektrárny. Nezanedbatelný podíl má i elektřina z větrných elektráren. Bylo by vhodné zamyslet se nad tím, co brání zvýšení tohoto podílu, když při srovnatelných přírodních podmínkách je v některých německých státech elektřina z obnovitelných zdrojů využívána mnohem efektivněji.⁹³ Cílem této podkapitoly je právě zamyšlení nad nedostatky právní úpravy podpory obnovitelných zdrojů, zejména vodních a větrných elektráren, a navrhnout řešení k její nápravě.

Stavitelé, projektanti či investoři ocení při výstavbě větrné či vodní elektrárny, když jejich projektu bude bránit co nejméně správních překážek. Správní překážky znamenají prodloužení doby realizace projektu, větší nákladnost a mnohdy i krach a ukončení projektu. Přestože Směrnice o podpoře OZE vyzývá ke zjednodušení či zkrácení povolovacího řízení, tak je legislativa tato řízení upravující roztržštěná do několika zákonů a jich doplňujících vyhlášek. Velké množství právních předpisů způsobuje nepřehlednost a ztíženou schopnost se v jednotlivých povolovacích řízeních orientovat. V praxi se projektanti dále setkávají s následujícími správními překážkami:

1. Velké množství úřadů rozhodujících povolovacích řízeních.

Jak z výše uvedeného vyplývá, tak při získávání stavebního povolení pro výstavbu vodní elektrárny potřebuje projektant stanovisko v rámci řízení EIA, povolení s nakládání vodami a konečně povolení ke zřízení vodního díla. Všechna tato řízení jsou na sobě nezávislá a mají různé účastníky. Např. v řízení EIA je k vydání příslušný správní úřad, který stanovisko vydává, ten však musí brát v úvahu také vyjádření dotčených správních úřadů, dotčených samosprávních úřadů a veřejnosti.

---

⁹² Více v Situační zpráva ke strategii udržitelného rozvoje v ČR, Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, 2009, str. 56-59

⁹³ Viz příklad Holštýnska a Šlesvicka a Saska, kde podíl elektřiny z větrných elektráren na celkové elektřině dosahuje 35 %.

2. Dlouhé lhůty na vydání nezbytných povolení.

Už jen velké množství účastníků určitého povolovacího řízení způsobuje prodlevy a brzdí realizaci projektu. Povolovací řízení se tak může protáhnout i na několik let.

3. Absence zohlednění OZE v územním plánování

V případě, že nejsou vytvořeny podmínky či není pamatováno na projekt výstavby OZE v územním plánu, tak je zapotřebí vydat nový územní plán, čímž se samozřejmě prodlouží realizace projektu výstavby vodní či větrné elektrárny. Navíc představitelé obcí a krajů k výstavbě vodních a větrných elektráren jsou neochotní k projektům výstavby MVE či VTE a navzdory politice podpory OZE, zastávají spíše negativní postoj a při vytváření územních plánů mnohdy blokují možnosti vytváření takových územních plánů, které by umožňovaly výstavbu vodních a větrných elektráren.

Pro zajištění účinné podpory obnovitelných zdrojů energie je třeba výše zmíněné správní překážky odstranit . V případě jednotlivých správních řízení (EIA, řízení o povolení s nakládání s vodami, řízení o povolení ke stavbě vodního díla, stavební řízení) by bylo vhodné přijmout právní předpis, upravující jak konkrétní podpory pro jednotlivé OZE, tak i upravující a soustřeďující správní řízení do jednoho, za účelem vydání jednoho integrovaného povolení. Výstup jednoho povolení by měl zvýšit transparentnost a přehlednost správních řízení a tím přilákat více investorů do obnovitelných zdrojů energie. V návaznosti na předchozí návrh řešení nepřehlednosti povolovacích řízení by bylo vhodné doplnit, že pokud je zapojeno více správních úrovní, bylo by vhodné zřídit jeden správní úřad, který by koordinoval správní úkony jednotlivých úřadů. Pro srovnání je vhodný příklad z Německa, kde Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie koordinuje postup v případě využívání energie větru na moři.

Jak bylo výše zmíněno, tak v průběhu vyjednávání a následné výstavbě malých vodních a větrných elektráren dochází ze strany představitelů územně samosprávních celků –

obcí a krajů. Přijetí vhodné politiky v oblasti samosprávy, která by odrážela nastavenou podporu obnovitelných zdrojů energie na úrovni EU prostřednictvím směrnice o podpoře OZE či na úrovni národní prostřednictvím zákona o podpoře OZE, by zabránilo obstrukcím, kterými se zbrzdí či zanikají projekty výstavby malých vodních či větrných elektráren. V případě výstavby větrných elektráren je zapotřebí najít kompromis mezi orgány posuzující projekty v rámci EIA či NATURA 2000, zastupující jednu složku ochrany životního prostředí a investory výstavby větrných elektráren, která také má příznivý vliv pro jinou složku životního prostředí. Je třeba přesvědčit o absenci škodlivého vlivu větrných elektráren na životní prostředí v chráněných oblastech a prosadit tak jejich výstavbu do míst s vyšším větrným potenciálem.

Dále by bylo vhodné k propagaci obnovitelných zdrojů energie ve společnosti poradenská centra, kde by odborníci poskytovali informace o obnovitelných zdrojích energie, o evropské a národní legislativě, která tuto problematiku upravuje.

Shrnutí:

V posledních letech dochází při získávání hydroenergie k rozkvětu výstavby malých vodních elektráren. Celkový energetický potenciál o hodnotě 1500 GWh ročně, který je možný získat prostřednictvím vodních elektráren, je v současnosti naplňován zhruba ze 70 %. Pro získání zbývající doposud nevyužité vodní energie nejsou na povodích Labe, Vltavy, Ohře, Moravy a Dyje příliš vhodné podmínky. Překážkou jsou přírodní podmínky, špatná ekonomická návratitelnost investic do výstavby malé vodní elektrárny a také neochota správců povodí. Nelze tedy v budoucnu očekávat velké zvýšení podílů vodních elektráren na celkové energii, získávanou z obnovitelných zdrojů energie. Vodní elektrárny budou nadále doplňkovým zdrojem energie.

Celkový potenciál větrné energetiky na území ČR je o výkonu zhruba 900 MW tj. 1380 GWh ročně. Ke skepsi řady odborníků pro negativní vlastnosti větru se může připojit i to, že území ČR se vyznačuje spíše nízkou hodnotou využitelného větrného potenciálu a ta malá část území s vyšším větrným potenciálem je limitována přítomností CHKO, ploch pod ochranou NATURA 2000, přesto by bylo vhodné najít kompromis a podpořit další rozvoj a výstavbu větrných elektráren.

Výstavba větrných a malých vodních elektráren prochází složitým správním postupem při své výstavbě. V současné době potřebuje investor či projektant získat několik povolení. Pokud nejsou v územním plánu určité obce či kraje zahrnuty podmínky pro výstavbu obnovitelných zdrojů, je třeba v územním řízení vydat územní plán nový. V případě větrných i malých vodních elektráren musí projekt výstavby projít řízením EIA a získat stanovisko příslušného správního úřadu. Toto stanovisko má procesní povahu, to znamená, že ať je vydáno pozitivní či negativní stanovisko není jím správní orgán zavázán, je však podmínkou toho, aby povolovací řízení mohlo pokračovat dále. Stavebník malé vodní elektrárny musí ke stavebnímu povolení k výstavbě vodního díla, kterým malá vodní elektrárna podle zákona o vodách je, získat u příslušného úřadu povolení s nakládání s vodami. Zásadním rozhodnutím správního úřadu, které povoluje výstavbu malých vodních či větrných elektráren je stavební rozhodnutí. U větrných elektráren do výšky 10 m postačí jednodušší forma a to ohlášení výstavby. U větrných elektráren vyšších než 10 m a u malých vodních elektráren je třeba projít stavebním řízením.

Právní úprava správních povolovacích řízení je nepřehledná a upravena ve více normách. Existence více povolovacích řízení podmiňuje i zapojení více správních úřadů, to způsobuje průtahy a mnohdy i zánik projektu. Evropská i národní legislativa vyzývá v rámci podpory obnovitelných zdrojů ke zjednodušení těchto řízení. Bylo by vhodné zřídit jeden správní úřad, pod který by sjednotila všechna řízení a který by vydal jedno integrované povolení. Dále by se měla zvýšit propagace a podpora obnovitelných zdrojů na úrovni obcí a krajů, kde jsou kladeny investorům překážky ze stran představitelů územních samosprávních celků.

4. Podpora obnovitelných zdrojů v zahraničí

4.1 Využívání obnovitelných zdrojů v USA

V USA neexistuje na federální úrovni žádná politika, která by upravovala podporu a využívání obnovitelných zdrojů. Národní energetický plán z roku 2001 uvádí záměr zvýšit užívání obnovitelných zdrojů z původních 2 % na 2,8 % v roce 2020. Toto nepatrné zvýšení užívání obnovitelných zdrojů nemůže vzbudit zájem investorů. Existují však jiné podpory obnovitelných zdrojů jako např. daňové úlevy pro výrobce elektřiny ve výši 1,8 US centu/1 kWh pro elektřinu z větrných elektráren a elektráren zpracovávajících biomasu. Přesto ani tato podpora nebyla zajištěna a její schválení záviselo na výsledcích každoročního hlasování, tak obnovitelné zdroje opět nepřilákaly příliv investorů. Jádrem podpory obnovitelných zdrojů se tedy přesunulo na jednotlivé státy USA a jejich legislativu. Tak v polovině roku 2003 přijalo 13 států minimální normu využívání obnovitelných zdrojů, která měla vést k výrobě přes 14,23 GW z nových obnovitelných zdrojů do r. 2017. První místo v oblasti využívání obnovitelných zdrojů zaujímá Kalifornie, která požaduje pravidelné zvyšování užívání obnovitelných zdrojů o 1 % ročně, tak aby v roce 2017 dosáhl podíl užívání obnovitelných zdrojů výše 20 %. Stát Nevada, který měl druhý největší procentní cíl ve výši 15% užívání obnovitelných zdrojů do roku r. 2013, tak aby 5 % bylo získáváno využitím sluneční energie. Na druhé místo se z hlediska celkové kapacity výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů zařadil Texas s požadavkem dosáhnout v roce 2009 výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů ve výši 2 GW. Některé státy USA zákonem stanovili vytvoření fondů na podporu rozvoje obnovitelných zdrojů. Celková suma těchto fondů by do roku 2017 by měla dát částku ve výši 4,5 miliard USD. Další program, který podpořil rozvoj obnovitelných zdrojů v USA, bylo přijetí tzv. NET METERING (měření elektrické energie z obnovitelných zdrojů zpětnou rotací elektroměru) a to v celkem v 36 z 50 států. Tato metoda umožňuje spotřebitelům, kteří produkují elektrickou energii využitím obnovitelných zdrojů, aby v případě přebytků nespotřebované energie, tyto přebytky vrátili zpátky do sítě a množství vrácené

energie, změřené zpětnou rotací elektroměru, si odečetli z účtu za elektřinu, kterou ze sítě čerpali.⁹⁴

Za účelem podpory národních programů pro rozvoj obnovitelných zdrojů vypracovala skupina či unie zainteresovaných vědců (Union of Concerned Scientists) v roce 2001 program čisté energie – Clean Energy Blueprint. V této studii je po zhodnocení všech možných faktorů (např. náklady na energie, potenciál zdrojů) prokázáno, že je možné dosáhnout v roce 2020 podílů využití obnovitelných zdrojů 20 %. V programu Clean Energy Blueprint je zdůrazněno, že v USA není možné dosáhnout většího podílu rozvoje OZE využitím pouze jedné či dvou státních politik, proto navrhl užít následující politiky:

- a renewable portfolio standart – norma, která požaduje zvýšení využití obnovitelných zdrojů na 20 % v roce 2020,
- fond veřejného prospěchu – představuje cca výdaj ve výši 1 USD měsíčně pro průměrnou domácnost. Prostředky z tohoto fondu budou následně použity pro podporu obnovitelných zdrojů,
- daňová úleva z vyrobené elektrické energie,
- net metering,
- výzkum a vývoj – návrh o zvýšení výdajů o 60 % v této oblasti během tří let,
- kombinovaná výroba elektřiny a tepla,
- zdokonalení stavební legislativy,
- opatření ke zvýšení energetické účinnosti průmyslu.

4.2 Využívání obnovitelných zdrojů v Německu a Rakousku

Německo se stalo díky přijetí podpůrných politik na snížení skleníkových plynů a politiky na podporu obnovitelných zdrojů světovou špičkou ve využití obnovitelných zdrojů. V roce 2005 bylo Německo v instalovaném výkonu na prvním místě v Evropě. Elektrická energie z větrných elektráren pokrývá 6,8 % celkového výkonu, ve státech Šlesvicko – Holštýnsko a Sasko – Anhaltsko to však bylo i 35 %.

---

⁹⁴Dr. Aitken,D.:Bílá kniha ISES, 2003, str. 79-83, <http://whitepaper.ises.org>

Pro porovnání je dobré uvést stav využití větrné energetiky v sousední spolkové zemi Sasku, které má podobné podmínky jako Česká republika. Zde bylo na začátku 90. let minulého století bylo prostřednictvím programu Ministerstva životního prostředí a rozvoje země bylo provedeno v lokalitách vhodných pro výstavbu větrných elektráren provedeno měření větru. Na základě tohoto výzkumu se odhadovalo, že by bylo možno vystavět 2500 větrných elektráren o výkonu 500 kw. K 30. červnu 2006 bylo v provozu 709 větrných elektráren.⁹⁵

Politikou na podporu obnovitelných zdrojů byla v Německu vypracována Ministerstvem životního prostředí za podpory ústavu Wuppertal Institute. Středobodem těchto politik je dlouhodobá studie s názvem Solárně energetická ekonomika v Německu s požadavkem na zvýšení energetické účinnosti až o 3,5 % ročně. Podíl využití obnovitelných zdrojů na celkovém využití energie by měl v roce 2050 dosáhnout až 58 %.

V Rakousku proběhla v roce 1996 energetická daňová reforma. Část financí plynula na zpět na podporu zařízení využívajících obnovitelných zdrojů. V roce 2007 stanovila rakouská vláda cíl zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů z 71 % na 78 %. Největší podíl na energii z obnovitelných zdrojů mají v Rakousku velké vodní elektrárny, u nichž u se další nárůst nepředpokládá. Nepatrně naroste podíl malých vodních elektráren. Velký nárůst se předpokládá u větrných elektráren a biomasy. Hlavní normou, která upravuje obnovitelné zdroje energie, je zákon EIWOG 2000⁹⁶, na základě něhož došlo v říjnu 2001 k otevření trhu s elektřinou. Tento zákon dále stanoví povinnost výkupu elektrické energie z elektráren se zvláštním statutem – tzv. EKO elektráren, připojených na distribuční systémy za regulované ceny. EIWOG 2000 vytvořil obchodování se zelenými certifikáty, na základě něhož by mělo dojít k tomu, aby měli dodavatelé elektřiny pokryto z celkového množství energie podíl 8 % el.energie z MVE. V roce 2002 byl přijat tzv. Ökostromgesetz. Tento zákon stanoví, že jednotlivé tarify za odběr elektřiny z obnovitelných zdrojů jsou určeny dohodou mezi

---

⁹⁵Více v Kuntzsch, Daniels W.: Windenergienutzung im Freistaat Sachsen. Ein Projekt des Sächsischen Staatsministeriums für Umwelt und Landesentwicklung, str. 139

⁹⁶ Das Elektrizitätswirtschaft und Organisationsgesetz

ministerstvem hospodářství a jednotlivými zeměmi. Povinnost odběru je u těch zdrojů obnovitelných zdrojů, které jsou v provozu nejméně po dobu 3 měsíců. Tarify jsou zákonem zaručeny na dobu 13 let.^{97 98 99}

---

⁹⁷ Tauchman, L.: Systémy podpor využívání obnovitelných zdrojů energie, <http://www.tzb-info.cz/t.py?t=2&i=2929>

⁹⁸ Renewable EnergiePolicy Review, http://www.erec.org/fileadmin/erec_docs/Projcet_Documents/RES_in_EU_and_CC/Austria.pdf

⁹⁹ Více Winkelmeier, H.: Rozvoj větrné energetiky v Rakousku, Větrná energie, Praha, No 17, str. 22

Závěr

V průběhu historie lidstva zvláště během posledních 200 let šel technologický rozvoj prudce vzhůru. Tento rozvoj však doprovázely i negativní vlivy na životní prostředí a to především zvyšování skleníkových plynů v atmosféře, čímž dochází podle teorií vědců a klimatologů ke globálnímu oteplování. V rámci Rámcové úmluvy OSN o změnách klimatu byl přijat Kjótský protokol, který uložil státům, aby snížily produkci emisních plynů o 5,2%. Každý ze států, které ratifikovaly Kjótský protokol, má svojí hodnotu o kterou má povinnost snížit produkci emisních plynů. Česká republika má povinnost snížit emise skleníkových plynů o 8 %.

Jedním z hlavních zdrojů zvyšování emisí skleníkových plynů v atmosféře je spalování fosilních paliv. Fosilní paliva představovala v minulosti a ve většině států dnes hlavní zdroj na výrobu elektrické energie. V důsledku snižování emisí skleníkových plynů je třeba najít jinou alternativu k výrobě elektrické energie, která je šetrnější k životnímu prostředí. Jako možnosti k nahrazení fosilních zdrojů se nabízí využití jaderné energie či výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. V případě jaderných elektráren pomalu dochází k překonání obav, způsobených výbuchem jaderné elektrárny v Černobylu, a v budoucnu by měli být jedním z hlavních zdrojů šetrné elektrické energie. Velkou podporu má další zdroj elektrické energie – obnovitelné zdroje energie. Oproti jaderné energii jsou bezpečné a také se vyznačují šetrností vůči životnímu prostředí. Obnovitelné zdroje energie (energie vzduchu, vody, slunce, biomasy, geotermální energie a energie přílivu a odlivu) jsou vysoce nákladné na výstavbu a jejich účinnost v porovnání s elektrárnami na fosilní a jaderná paliva je nízká. Nelze předpokládat, že by se obnovitelné zdroje v budoucnu staly hlavním zdrojem elektrické energie, přesto jejich podpora a rozvoj uleví životnímu prostředí, když alespoň z části nahradí spalování fosilních paliv.

S ochranou klimatu se ztotožňuje i energetická politika EU, která je založena na třech pilířích: boj proti změně klimatu, snížení vnější závislosti EU na energetických dodávkách ropy a zemního plynu, podpora konkurenceschopnosti. Strategické cíle byly stanoveny pouze v prvním pilíři, a to stanovení snížení emise skleníkových plynů, kdy by EU měla v rámci mezinárodních vyjednávání snížit emise skleníkových plynů o 30

%, samotná EU bez ohledu na ostatní státy by měla snížit emise skleníkových plynů o 20 %, dále bylo stanoven 20 % podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě energie v EU, 10 % podíl biopaliv na celkové spotřebě nafty a zemního plynu v každém členském státě EU. Splnění těchto cílů chce EU dosáhnout prostřednictvím sekundárních pramenů práva, zejm. směrnic (např. směrnice o podpoře OZE, směrnice o biopalivech) či prostřednictvím podpůrných programů (např. Program inteligentní energie I, II.). Pro podporu obnovitelných zdrojů energie je nejdůležitější směrnice č. 2001/77/ES, která ve své preambuli odkazuje na cíl stanovený Kjótským protokolem. Cílem této směrnice je, aby do roku 2010 byl podíl energie z OZE na celkové energii EU ve výši 21%. Jednotlivým členským státům jsou stanoveny indikativní cíle, které mají splnit. Členské státy si samy určí způsob podpory a nástroje k tomu, aby dosáhli svého indikativního cíle.

Stejné principy, na kterých je založena energetická politika EU, obsahuje i Státní energetická koncepce ČR, jakožto hlavní politický dokument upravující vývoj energetiky v ČR do roku 2050. ČR jakožto členský stát EU má povinnost splnit cíle stanovené v sekundárních právních aktech EU. V oblasti obnovitelných zdrojů byla do českého právního řádu transponována směrnice o podpoře OZE zákonem o využívání OZE, prostřednictvím něhož musí ČR do roku 2010 splnit indikativní cíl podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8 %. V roce 2008 dosáhla podílu ve výši 5,18% obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě energie a s přihlédnutím k ročnímu zvyšování tohoto podílu, se dá předpokládat, že Česká republika do roku 2010 nesplní svůj indikativní cíl. Tímto zákonem jsou dále stanoveny dva systémy podpory – systém výkupních cen a zelené bonusy. V případě výkupních cen má provozovatel distribuční nebo přenosové soustavy povinnost vykoupit od výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů veškerou vyrobenou elektřinu za pevně stanovené ceny. Tento systém je výhodnější pro výrobce elektřiny, který má zaručen odbyt elektřiny za stanovenou cenu. V případě podpory zelenými bonusy nabídne výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů svojí elektřinu na trhu obchodníkovi s elektřinou, od kterého obdrží tržní cenu a k této ceně ještě výrobce obdrží od provozovatele distribuční soustavy prémii v podobě zeleného bonusu. V tomto případě výrobce jde do rizika v tom, že nemá zaručen odkup své elektřiny, tuto nejistotu však

má kompenzovanou možností vyššího příjmu než v případě výkupních cen. Doplňkovou podporou ke dvěma výše zmíněným je osvobození od daně z příjmu v případě provozu některých obnovitelných zdrojů. Ústředním orgánem státní správy, který stanoví podmínky pro určení výkupních cen a pravidla pro získání zelených bonusů je Energetický regulační úřad.

Výše podílu elektrické energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie byla v roce 2008 5,18%. Elektrická energie získávaná pomocí vodních elektráren měla v roce 2008 na celkové spotřebě energie podíl ve výši 2,81%. To znamená, že podíl vodní energie na energii z obnovitelných zdrojů je ve výši 54,26%. Tento podíl s největší pravděpodobností již nebude vzrůstat. Přestože je celkový potenciál energie z vodních elektráren využit ze 70%, nejsou v České republice podmínky k vyššímu zvýšení tohoto potenciálu. Většímu využití vodních elektráren v České republice brání tak skutečnost, že většina lokalit vhodných pro výstavbu malé vodní elektrárny je již obsazena, případně se nachází v zátopové oblasti. Z tohoto důvodu nejsou výstavby malých vodních elektráren předmětem zájmu investorů. Sami správci vodních toků nejsou investicím do výstavby vodních elektráren příliš nakloněni.

Stejně jako vodní energie i energie získávaná z větrných elektráren je závislá na přírodních podmínkách. Území České republiky se celkově vyznačuje nízkým větrným potenciálem. Ta část území, která by pro výstavbu větrné elektrárny byla vhodná je však součástí CHKO či území pod ochranou NATURA 2000. Přes svou šetrnost mají větrné elektrárny řadu odpůrců. Vytýkán je zejména domnělý hluk vydávaný větrnou elektrárnou, vysoké množství zabitých ptáků a létajících savců v blízkosti větrné elektrárny a „hyzdění“ krajinného rázu. Tyto výtky jsou však mnohdy přehnané a výzkum v dané oblasti dokázal, že větrné elektrárny dodržují hladinu hluku na zákonem stanovené úrovni, stejně tak i množství avifauny, které uhynie zásahem větrné elektrárny není velké. Problematika krajinného rázu je subjektivního charakteru a nelze prokázat výzkumem, jaký vliv bude mít výstavba větrné elektrárny na vzhled krajiny. Přes tyto výtky a nepříznivý větrný potenciál by však bylo možné navýšit podíl větrné energie na celkové energii získávané z obnovitelných zdrojů. Pro navýšení podílu větrné energie a tím i navýšení OZE na celkové spotřebě energie by bylo vhodné provést výzkum

vhodnosti umístění větrných elektráren v chráněných místech tam, kde je vysoký větrný potenciál.

V okamžiku, kdy se rozhodne investor či stavebník zahájit výstavbu větrných a vodních elektráren musí v rámci správních, povolovacích řízení získat stavební povolení. Před zahájením stavebního řízení je třeba zajistit stanovisko příslušného správního úřadu v rámci řízení posuzování vlivu záměrů na životní prostředí – EIA (Environmental Impact Assessment). EIA posuzuje vlivy záměrů – v tomto případě vlivy větrných a vodních elektráren na jednotlivé složky životního prostředí. Správním úřadem, který je příslušný vydat stanovisko, jsou MŽP nebo krajský úřad. V českém právním řádu je posuzování vlivů záměrů na životní prostředí součástí zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Tento zákon rozlišuje v příloze č. 1 dvě kategorie. Do první náleží ty záměry, u kterých se požaduje stanovisko EIA. Do druhé pak záleží na úvaze příslušného správního úřadu, zda své stanovisko vydá či ne. Stanovisko dle zákona o posuzování vlivů má procesní povahu, tzn. že musí být vydáno ať pozitivní či negativní, jinak by nemohlo dojít k vydání rozhodnutí v navazujícím řízení. Negativního stanovisko či stanovisko doplněné o omezující podmínky není závazné pro správní orgán rozhodující v daném řízení. Stanovisko samo o sobě není správním rozhodnutím.

V případě výstavby vodní elektrárny je dále zapotřebí, aby si stavebník obstaral povolení s nakládání s vodami. Povolení k nakládání s vodami je správní rozhodnutí, které zakládá práva a ukládá povinnosti fyzickým a právnickým osobám. Příslušným vodoprávním úřadem pro vydání povolení s nakládání s vodami je obecní úřad obce s rozšířenou působností, není – li příslušným krajský úřad. Vodní elektrárna spadá pod pojem vodní dílo, které je definováno zákonem o vodách. Povolení ke zřízení vodního díla vydává příslušný vodoprávní úřad, který plní úlohu speciálního stavebního úřadu. Výstavba větrných elektráren se řídí režimem stavebního zákona, který rozlišuje stavby (větrné elektrárny do výšky 10 m), u kterých postačuje ohlášení, a stavby, u kterých musí proběhnout stavební řízení.

Výše zmíněná správní řízení, která jsou upravena ve více právních předpisech, mohou být překážkou ve výstavbě vodních a větrných elektráren. Velké množství úřadů a prodlužující se lhůty mohou odrazují investory do obnovitelných zdrojů. Bylo by vhodné koncentrovat jednotlivá povolovací řízení a vytvořit jeden kompetentní orgán, který by vydal integrované povolení, zahrnující již stanovisko EIA, dále pak povolení s nakládání s vodami v případě vodních elektráren a hlavně povolení k výstavbě vodních či větrných elektráren. Investoři do výstavby větrných elektráren se setkávají často i s nezájmem a negativním postojem představitelů územních samosprávních celků. Ti jim svým postojem kladou překážky, např. tím, že v územních plánech daného samosprávného celku nepřipraví podmínky pro výstavbu větrné elektrárny. Tím jsou územní samosprávné celky v rozporu s cílem České republiky a i EU v podpoře obnovitelných zdrojů. Bylo by vhodné přesvědčit jak zástupce občanů územních samosprávných celků, tak občany samotné o vhodnosti výstavby větrných elektráren v jejich kraji či obci. Mělo by se postupovat citlivě a to v tom smyslu, že investor do obnovitelných zdrojů by měl důkladně prozkoumat přírodní podmínky daného kraje či obce a využil tak co nejefektivněji výhod obnovitelných zdrojů s co nejmenším vlivem na životní prostředí. V případě větrných elektráren by bylo pro zvýšení podílu na energii získávané z obnovitelných zdrojů vhodné najít kompromis pro výstavbu na územích s vysokým větrným potenciálem, kdy tato území jsou zákonem chráněné národní parky či krajinné oblasti.

Summary

The aim of my thesis is to analyze and describe the energy law in connection with the influence at the environment. Following this aim I tried to summarize the legal sources in European as well as in our legislation.

This thesis is composed of four chapters, each of them is dealing with different aspects of energy sources. Chapter One describes particular energy sources as fossil fuel, energy from nuclear power and finally renewable sources of energy (hereinafter as “RES”). The aim is comparison of each energy sources as well and describing of their advantages and disadvantages. This chapter is subdivided four parts. The first three parts describe the energy sources mentioned above. Part Four describing RES is then subdivided into five subparts. Each of these subparts is focused on particular renewable sources – water, wind, solar, biomass and geothermal energy.

Chapter Two examines relevant International, European and Czech legislation. This Chapter consists of three parts. Part One examines the international law related to protection of environment especially the climate protection. Part Two describes the energy policy and support of RES in European Union. This part has five subparts. 1.-3. subparts describe the development as well as the current adjustment of energy policy, instruments and legal provisions supporting the energy sources in EU. Subpart Four in connection with Subpart Five covers the European protection of RES. Part Three examines the relevant adjustment of energetics in Czech republic. This Part has five subparts.

Chapter Three is subdivided into three parts which look at the natural condition for using hydropower and wind energy in Czech Republic. The aim of this Chapter is to find a solution how to increase using of these two renewable sources. This Chapter includes a description of the legal proceeding leading to build a hydropower and wind energy station. Part Three is a *de lege ferenda* aspect of the previous mentioned

proceedings and describes the obstacles of these proceedings. This Part contains a proposals and opinions how to solve the obstacles as well.

Chapter Four is divided into two Parts. First one describes how are RES regulated in USA and mentions a difference when each state has its RES regulation. Second one is focused on RES regulation in Germany and Austria.

The final Chapter is Conclusion. The aim of this thesis was to outline the development as well as the current adjustment of energy law in Czech Republic and EU, describe the influence of the particular energy sources on the environment, find the obstacles of using RES (especially wind and water energy) in Czech republic and propose suitable solution how to improve using RES. I suggest to unit several proceedings under one responsible administration, make a legislative unification of provisions regulating RES and last but not least proposal was to make a public promotion of RES.

Seznam zkratek

BAT – best available technique
CHKO – chráněná krajinná oblast
IHA – International hydropower association
EIA – Environmental Influence Assessment
ES – Evropské společenství
ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli
ERU – Energetický regulační úřad
EU – Evropská unie
EUROATOM – Evropské společenství pro atomovou energii
GW - gigawatt
MVE – malá vodní elektrárna
Mžp – ministerstvo životního prostředí
Mpo – ministerstvo průmyslu a obchodu
MWh - megawatthodina
MWe – megawatt elektrický
OPEC – Organisation of the Petroleum Exporting Countries
OSN – Organizace spojených národů
OZE – obnovitelné zdroje energie
RES – renewable energy sources
SEK – státní energetická koncepce
UNEP - United Nations Environmental Program
VTE – větrná elektrárna

Použitá literatura

Literatura:

- Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2.vydání, C.H.Beck, Praha , 2007
Kadrnožka J.,: Energie a globální oteplování, Brno, nakladatelství VUTIUM, 2006
Kadrnožka J.,: Globální oteplování Země, Brno, nakladatelství VUTIUM, 2008
Krämer, L.: EC Enviromental Law, 4.edition, Sweet & Maxwell, ltd., London, 2000
Hošek, J., Štekl, J.,: Větrný potenciál a možnosti jeho využití, Vesmír 84, 2005
Hnutí Duha: Větrné elektrárny: Mýty a fakta, Sdružení Call – Hnutí Duha, České Budějovice – Brno, 2006
Kloz, M., Motlík, J., Petržílek, P., Tužinský, M.: Využívání obnovitelných zdrojů energie – Právní předpisy s komentářem, Linde Praha, 2007
Kuntzsch, Daniels W.,: Windenenergienutzung im Freistaat Sachsen. Ein Projekt des Sächsischen Staatsministeriums für Umwelt und Landesentwicklung
Kružíková, E.: Ekologická politika a právo životního prostředí v Evropské unii, Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, Praha, 1997
Šamánek, L.: Možnosti rozvoje hydroenergetiky v oblasti MVE, ČEZ, a.s., Praha, 2002
Štekl, J.: Větrná energie a její možnosti v ČR. Obnovitelné zdroje energie a možnosti jejich uplatnění v České republice, ČEZ, Praha, 2003
Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské Právo, 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006
Tužinský, M.: Zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, Časopis České společnosti pro právo životního prostředí, No 2/2005(16), 2005
Svoboda P.: Úvod do Evropského práva, C.H.Beck, Praha, 2006
Winkelmeier, H.: Rozvoj větrné energetiky v Rakousku. Větrná Energie, Praha, No.17

Internetové zdroje:

- Aitken, D.: Bílá kniha ISES, 2003, <http://whitepaper.ises.cz>
Infrazvuk - otázky a odpovědi. ČSVE: Česká společnost pro větrnou energii, <http://www.csve.cz/cz/clanky/infrazvuk-otazky-a-odpovedi/64>>
http://www.erec.org/fileadmin/erec_docs/Project_Documents/RES_in_EU_and_CC/Austria.pdf - Renewable Energie Policy Review,
Program Inteligentní energie pro Evropu II., <http://www.mpo.cn/dokument27786-strana1.html>
Skupina ČEZ, Obnovitelné zdroje energie, Praha, 2007, www.cez.cz
Státní energetická koncepce České republiky, Praha, 2004, www.mpo.cz/dokument5903.html
Tauchman, L.: Systémy podpor využívání obnovitelných zdrojů energie, <http://www.tzb-info.cz/t.py?t=2&i=2929>
Zákon o hospodaření energií, www.mpo.cz/dokument20167.html
www.oze.cz

Jiné zdroje:

- Akční plán pro energetickou účinnost, KOM/2006/0545
Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, KOM/2006/0849

Sdělení Komise Evropské radě a Evropskému parlamentu - Energetická politika pro Evropu, KOM/2007/0001

Situační zpráva ke strategii udržitelného rozvoje v ČR, Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, 2009

Zelená kniha „Evropské strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii“, KOM/2006/0105

Klíčová slova / Key words

Obnovitelné zdroje energie, udržitelný rozvoj, Evropská unie

Renewable sources of energy, sustainable development, European union